

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

**Program starostlivosti
o Chránené vtáčie územie Ondavská rovina
na roky 2018 - 2047**

28. jún 2018

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci projektu „Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia - 2. etapa“

OBSAH

ÚVOD	3
1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu.....	4
1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území	4
1.3. Kategória a názov územia	4
1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia.....	4
1.5. Celková výmera chráneného územia	4
1.6. Súčasný stav predmetu ochrany.....	5
1.6.1. Prírodné pomery	5
1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany	10
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany	10
1.6.3.1. Súčasný stav druhov	10
1.6.3.1.1. Definovanie stavu orla kráľovského v CHVÚ Ondavská rovina	10
1.6.3.1.2. Definovanie stavu ďatľa hnedkavého v CHVÚ Ondavská rovina	12
1.6.3.1.3. Definovanie stavu chriašteľa poľného v CHVÚ Ondavská rovina	14
1.6.3.1.4. Definovanie stavu bociana bieleho v CHVÚ Ondavská rovina	16
1.6.3.1.5. Definovanie stavu ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina	19
1.6.3.1.6. Definovanie stavu rybárika riečneho v CHVÚ Ondavská rovina	21
1.6.3.1.7. Definovanie stavu sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina	23
1.6.3.1.8. Definovanie stavu prhlaviara čiernohlavého v CHVÚ Ondavská rovina	25
1.6.3.1.9. Definovanie stavu prepelice poľnej v CHVÚ Ondavská rovina	27
1.6.3.1.10. Definovanie stavu pipíška chochlatá v CHVÚ Ondavská rovina	30
1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ	32
1.6.3.2.1. Orol kráľovský.....	32
1.6.3.2.2. Ďateľ hnedkavý.....	32
1.6.3.2.3. Chriašteľ poľný	32
1.6.3.2.4. Bocian biely	32
1.6.3.2.5. Ľabtuška poľná	32
1.6.3.2.6. Rybárik riečny	32
1.6.3.2.7. Sokol rároh	32
1.6.3.2.8. Prhlaviar čiernohlavý	32
1.6.3.2.9. Prepelica poľná.....	33
1.6.3.2.10. Pipíška chochlatá	33
1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu orol kráľovský	33
1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu ďateľ hnedkavý.....	33
1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu chriašteľ poľný	33
1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu bocian biely.....	34
1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu ľabtuška poľná.....	34
1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu rybárik riečny	34
1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu sokol rároh	34
1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu prhlaviar čiernohlavý	34
1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu prepelica poľná	35
1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu pipíška chochlatá	35
1.6.3.4. Osobitné záujmy.....	35
1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu orol kráľovský	35
1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu ďateľ hnedkavý.....	35
1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu chriašteľa poľného.....	35
1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu bocian biely	36
1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu ľabtuška poľná.....	36
1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny	36
1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu sokol rároh.....	36
1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu prhlaviar čiernohlavý	36
1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná.....	37
1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlatá	37
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	37
1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa	37

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY.....	38
2.1. Historický kontext.....	38
2.2. Stručný opis aktuálneho stavu	39
2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany	41
2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany	41
2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre orla kráľovského	41
2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa hnedkavého	42
2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre chriaštela poľného	42
2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre bociana bieleho	43
2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre ľabtušku poľnú	43
2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre rybárika riečného	43
2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre sokola rároha	44
2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre pŕhľaviara čiernohlavého	44
2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú	45
2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre pipíšku chochlatú	45
2.3.2. Návrh zásad a opatrení podľa spôsobov využívania územia	45
2.3.2.1. Poľnohospodárstvo	45
2.3.2.2. Lesné hospodárstvo	46
2.3.2.3. Vodné hospodárstvo.....	46
2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo	46
2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín	46
2.3.2.6. Rekreácia a šport	47
2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity	48
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	48
3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti	48
3.2. Stanovenie operatívnych cieľov	51
3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy	52
3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia	58
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI.....	74
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ	85
6. PRÍLOHY	88
6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Ondavská rovina	88
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov CHVÚ Ondavská rovina	89
6.3. Mapa využitia územia CHVÚ Ondavská rovina	90
6.4. Iná dokumentácia	91
6.4.1. Mapa prekryvu CHVÚ Ondavská rovina s územiaми európskeho významu.....	91
6.4.2. Porastové mapy CHVÚ Ondavská rovina	92

ÚVOD

Pre zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov - **orla kráľovského, d'atľa hnedkavého, chriašteľa poľného¹, bociana bieleho, ľabtušky poľnej, rybárika riečneho, sokola rároha, príhľaviara čiernohlavého, prepelice poľnej a pipíšky chochlatej** - a pre zabezpečenie podmienok ich prežitia a rozmnožovania bolo v roku 2008 vyhlásené Chránené vtáčie územie Ondavská rovina (CHVÚ Ondavská rovina alebo CHVÚ). CHVÚ má rozlohu 15 906,56 ha a nachádza sa v Košickom kraji na rozhraní okresov Trebišov a Michalovce.

Program starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina je dokumentáciou ochrany prírody a krajiny, v ktorej sú stanovené **ciele pre vyššie spomenuté vtáčie druhy a opatrenia na dosiahnutie cieľov a tiež realizačné aktivity**. Opatrenia a aktivity budú realizované v závislosti od finančných prostriedkov.

Dlhodobými cieľmi programu starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina sú zvýšenie početnosti prepelice poľnej, udržanie súčasného priaznivého stavu u orla kráľovského a d'atľa hnedkavého, zachovanie početnosti chriašteľa poľného, bociana bieleho, rybárika riečneho, sokola rároha, príhľaviara čiernohlavého na súčasnej úrovni, ale aj prehodnotenie súčasnej právnej úpravy (vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 19/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Ondavská rovina) a jej relevantnosti pre ochranu prioritných druhov v CHVÚ Ondavská rovina a zvýšenie ekologického povedomia miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkami a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Práve zapojenie miestneho obyvateľstva do realizačných opatrení je kľúčové a schválením programu starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina budú vytvorené podmienky pre financovanie spoločných aktivít z fondov EÚ (58,9 % predpokladaných výdavkov programu starostlivosti), hlavne z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 - 2020.

¹ V programe starostlivosti je použité slovenské meno „chriaštel' poľný“ v súlade s vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“) č. 19/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Dolné Považie, ako aj s prílohou č. 4 k vyhláške MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška 24/2003 Z. z.“).
V aplikačnej praxi sa používa aj názov „chrapkáč poľný“, ktorý je uvedený v prílohe č. 32 k vyhláške MŽP SR č. 24/2003 Z. z.

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu

CHVÚ Ondavská rovina je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny **pod č. A/8**.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území

CHVÚ Ondavská rovina je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000²**. V rámci CHVÚ sa nachádza územie európskeho významu SKUEV0020 Bisce, ktoré bolo zaradené do prílohy rozhodnutia Komisie 2008/26/ES z 13. novembra 2007, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma prvý zoznam lokalít európskeho významu v Panónskej biogeografickej oblasti. Prekryv je zobrazený v mapovej prílohe č. 6.4.1. Realizácia opatrení navrhnutých v programe starostlivosti pre ochranu vtáčích druhov nie je v rozpore so záujmami ochrany biotopov a druhov, pre ktoré bolo SKUEV0020 Bisce vymedzené.

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU037
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Ondavská rovina

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 19/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Ondavská rovina (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 19/2008 Z. z.**“), nadobudla účinnosť **1. februára 2008**.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Ondavská rovina stanovená vo vyhláške je **15 906,56 ha**.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov

Kód pozemku	Druh pozemku	zastúpenie v %
2	orná pôda	76,37
5	záhrada	0,14
6	ovocný sad	0,04
7	trvalý trávny porast (TTP)	13,52
10	lesný pozemok	0,93
11	vodná plocha	2,74
13	zastavaná plocha a nádvorie	3,48
14	ostatná plocha	2,78
	Spolu	100,00

² § 28 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1. máju 2015. Mapa využitia územia je v prílohe č. 6.3.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Ondavská rovina sa nachádza v juhovýchodnej časti Slovenskej republiky (SR), **v Košickom kraji, na rozhraní okresov Trebišov a Michalovce.**

CHVÚ predstavuje širšie územie, ktoré obklopuje mesto Trebišov, po obvode je vymedzené približne okrajom územia obcí: Parchovany, Horovce, Hraň, Zemplínsky Branč, Hrčel, Lastovce, Zemplínska Nová Ves, Plechotice, Sečovce, Višňov. Z územia CHVÚ je vyňaté zastavané územie obcí: Dvorianky, Malý Ruskov, Tušice, Tušická Nová Ves, Horovce, Hriadky, Vojčice, Milhostov, Trebišov, Nový Ruskov, Zemplínske Hradište, Kožuchov, Úpor, Stanča, Zemplínsky Branč, Zemplínske Hradište, Zemplínsky Klečenov.

Chráneným vtáčím územím prechádza plánovaný úsek významnej dopravnej trasy v rámci Transeurópskej dopravnej siete TEN-T – koridoru Rýn – Dunaj – diaľnica D1 (tzv. Československá vetva).

Zo severu na juh územím prechádza cesta 1. triedy I/79 z Vranova nad Topľou smerom do Maďarska. Severnou časťou CHVÚ prechádza z východu na západ cesta 1. triedy I/50 Košice - Michalovce. Južná časť územia je dostupná cestou 2. triedy II/552 Košice - Veľké Kapušany. Jednotlivé časti CHVÚ sú prepojené komunikáciami nižšej triedy, ktoré spájajú jednotlivé obce v území.

Územie je priamo dostupné aj železničnou traťou Košice - Trebišov - Veľké Kapušany, ktorá pokračuje smerom na Ukrajinu a regionálnymi traťami v severojužnom smere.

Klíma

Prevažná časť územia CHVÚ je súčasťou **teplej klimatickej oblasti, teplého, suchého okrsku** s chladnou zimou s teplotou v januári do -3°C , s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z meteorologickej stanice Milhostov, ktorá sa nachádza priamo v území CHVÚ, je priemerná ročná teplota $8,8^{\circ}\text{C}$, v januári $-3,5^{\circ}\text{C}$, v júli nad $19,2^{\circ}\text{C}$. Priemerný ročný úhrn zrážok je 550 - 600 mm, v júli 60 - 80 mm, v januári 30 - 40 mm, absolútne denné maximum $82,5$ mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 - 60, priemerná výšky pokrývky je 6,8 cm. Územie patrí k mierne inverzným polohám, prevláda juhovýchodné, južné a juhozápadné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3 až 6 m/s.

Geologické pomery a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVÚ súčasťou oblasti **Vnútrohorské panvy a kotliny, jednotky Východoslovenská panva, podjednotky Trebišovská panva.**

Podložie prevažnej časti územia CHVÚ tvorí **neogén** - sivé a pestré vápnnité íly, piesky, štrky až zlepenice, sloje lignitu, sladkovodné vápence, ryolitové a andezitové tufy (sečovské a martinské súvrstvie, sekulské vrstvy). V najsevernejšej časti CHVÚ je geologická stavba pestrejšia, striedajú sa sivé vápnnité íly, piesky až pieskovce, prachovce, kyslé tufy, bentonit, lokálne sloje lignitu (tokajské a kochanovské súvrstvie) a sivé vápnnité íly až ílovce, siltovce, piesky až pieskovce, zlepenice, kyslé tufy, bentonit, organogénne vápence (stretavské, ptrukšianske súvrstvie). V severnej časti sú viaceré zlomové línie rôznych smerov.

V nadloží východnej časti územia sa uplatňujú **fluviálne sedimenty**, prevažne nívne humózne hliny alebo hlinito-pieščitá až štrkovito-pieščitá hliny dolinných nív. V západnej časti CHVÚ prevládajú eolické sedimenty - spraše a pieščitá spraše, vápnnité sprašovitá a nevápnnité sprašové hliny.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVÚ do **Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska**

panva, subprovincie Veľká Dunajská kotlina, oblasti Východoslovenská nížina, celku Východoslovenská rovina. Územie CHVÚ leží na rozhraní podcelkov Ondavská rovina vo východnej časti a Trebišovská tabuľa v západnej časti.

Geomorfologické pomery charakterizujú negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mladé poklesávajúce s agradáciou vo východnej a centrálnej časti a mierne diferencované morfoštruktúry bez agradácie v západnej časti riešeného územia. Vo východnej časti prevláda **relief rovín a nív**, ktorý smerom na západ **prechádza do zvlnenej roviny až nížinnej pahorkatiny**. Nadmorská výška sa pohybuje v priemere od 105 m vo východnej časti po 205 m v juhozápadnej časti.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá, v najjužnejšej časti CHVÚ stredná. Na území CHVÚ nie sú overené žiadne lokality zosuvov a svahových deformácií. Potenciálna vodná erózia je slabá. Makroseizmická intenzita dosahuje priemerné hodnoty (6° MSK-64).

Hydrologické pomery

Územie CHVÚ spadá do hlavného **povodia Bodrogu**. Ide o vrchovinnú-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december a január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Územie odvodňuje rieka Ondava, ktorá pramení v Ondavskej vrchovine a sútokom s Latoricou južne od Brehova vytvára vodný tok Bodrogu. Ondava a jej pravostranný prítok Topľa tvoria východnú hranicu CHVÚ. Vlastné územie CHVÚ odvodňuje pravostranný prítok Ondavy Trnávka, ktorý preteká centrálnou časťou CHVÚ zo severu na juh, a súbežné a priečne kanály. V území je vybudovaná sústava odvodňovacích kanálov a úprav tokov, ktoré zmenili prirodzený režim odtoku povrchových vôd z územia. V území sa nenachádzajú prirodzené vodné plochy, iba menšie umelé vodné nádrže.

Prevažná časť územia CHVÚ patrí do hydrogeologického regiónu **kvartér Ondavy a Tople od Slovenskej Kajne po Trebišov** s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Západným okrajom CHVÚ zasahuje do regiónu **neogén západnej časti Východoslovenskej nížiny** s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne mierna, v centrálnej časti územia vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita.

Pôdy

V západnej časti CHVÚ na eolických sedimentoch prevládajú **černozeme hnedozemné a čiernicové** zo spraší a sprašových hĺn, lokálne černozeme ťažké a smonice z neogénnych ílov. Vo východnej časti sa vyskytujú **fluvizeme**, striedajú sa tu fluvizeme glejové stredné a ťažké, sprievodné gleje; z veľmi ťažkých aluviálnych sedimentov sa tu vyskytujú fluvizeme kultizemné, ďalej sprievodné fluvizeme glejové, modálne a ľahké kultizeme.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité a ílovito-hlinité, bez skeletu, v juhovýchodnej časti CHVÚ sa vyskytujú íly.

Pôdy prevažujú mierne suché v západnej časti a mierne vlhké vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou, na juhovýchode malou priepustnosťou.

Flóra

Podľa fyto geografického členenia (Futák 1984) spadá územie CHVÚ Ondavská rovina do oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), obvodu **eupanónskej xerothermnej flóry** (*Eupannonicum*), okresu Východoslovenskej nížiny. Podľa fyto geografického vegetačného členenia (Atlas krajiny SR 2002) územie spadá do dubovej zóny, nížinnej podzóny, rovinnej oblasti, okresov Trebišovská tabuľa a Ondavská niva.

Územie predstavuje väčšinou **bezlesé polia s ornou pôdou a intenzívnou rastlinnou výrobou**. V menšej miere sú zastúpené TTP, ktoré sú sústredené od rieky Ondava po ľavobrežnú ochrannú hrádzu toku Trnávka. Výrazným vegetačným a krajnotvorným prvkom sú vetrolamy tvorené prevažne topoľmi. Len veľmi malú časť územia tvoria lesné porasty,

ktoré tu tvoria nížinné dubové alebo topoľové lesy, napr. Trebišovský park, Bisce, Čongov a lužné lesy v nive Ondavy.

Zabezpečenie prirodzených prírodných procesov v nížinnom dubovom lese bolo účelom vyhlásenia Prírodnej rezervácie Bisce, kde rastú až 300 ročné duby, mohutné topole biele a v nížinných lesoch vzácné bresty väzové.

Fauna

Podľa zoogeografického členenia patrí územie CHVÚ Ondavská rovina do **provincie stepí** panónskeho úseku (Atlas krajiny SR 2002).

Okrem desiatich kritériových druhov vtákov v území bolo zistené hniezdenie napr. druhu hus divá (*Anser anser*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), výr skalný (*Bubo bubo*), dudok chochlatý (*Upupa epops*), pomerne hojným druhom je strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) a veľmi vzácné sa vyskytuje jarabica poľná (*Perdix perdix*). Spolu bolo len v rokoch 2009 - 2015 v území zaznamenaných 101 vtáčích druhov na základe dát zverejnených v online databáze SOS-Bird-Life Slovensko (www.aves.vtaky.sk).

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Predmetom ochrany v území je **desať druhov vtáctva** - orol kráľovský (*Aquila heliaca*), ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), chriaštel poľný (*Crex crex*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sokol rároh (*Falco cherrug*), pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) a pipiška chochlatá (*Galerida cristata*).

Hniezdnymi biotopmi orla kráľovského sú listnaté lesy, ktoré bezprostredne susedia s rozsiahlymi nížinami (loviská), ďalej aj lužné lesy a solitérne stromy v rovinatej, stepnej a lesostepnej krajine (Hudec a Šťastný 2005). Vo svete hniezdi na solitérnych stromoch v rovinatej krajine strednej a juhovýchodnej Európy, avšak v dôsledku ničenia biotopov a prenasledovania boli mnohé zatlačené do lesnej krajiny. Potravné biotopy sú v oblastiach otvorenej kultúrnej krajiny. Na Slovensku hniezdi časť populácie v predhoriach až stredne vysokých pohoriach a časť v pahorkatinách a nížinách. V minulosti hniezdil najmä v predhoriach a menej v nížinách. Najviac hniezd bolo zistených v lesoch nižších polôh, kde obsadzoval predovšetkým listnaté, menej ihličnaté stromy, prípadne luhy (Ferianc 1977). Od 80. rokov minulého storočia došlo k presunu populácie z predhorí a súvislejších lesov viac do nížin a otvorenej krajiny. Druh začal hniezdiť v agroecénózach a inundáciách riek na solitérnych stromoch, v poľných lesíkoch a stromoradiach (Danko a Chavko 2002). V rámci CHVÚ Ondavská rovina hniezdi orol kráľovský v otvorenej štruktúrovanej poľnohospodárskej krajine s dostatkom starých vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov. Preferuje oblasti s dostatkom vhodnej a dostupnej potravy.

Hniezdnymi biotopmi ďatľa hnedkavého je kultúrna krajina v nížinách a pahorkatinách do 600 - 800 m n. m. so solitérnymi drevinami, stromoradiami, záhradami, sadmi a menšími lesíkmi (Pavlík 2002). Vo svete obýva otvorenú krajinu so zalesnenými oblasťami, častý je v plantážach všetkých druhov, vrátane olivových hájov, v pekanových (*Carya*) a avokádových plantážach v južných častiach Európy a vo viniciach strednej Európy. Hniezdi aj v stromových alejách pozdĺž ciest, v skupinkách stromov, často v blízkosti ľudských sídel. Častý aj v nížinných ihličnatých lesoch Turecka (Winkler et al. 2014). Na Slovensku je viazaný na nížinnú kultúrnu krajinu, hniezdi predovšetkým v intravilánoch miest a obcí, kde obsadzuje dreviny v parkoch, záhradách a cintorínoch (Pavlík 2002). V CHVÚ Ondavská rovina sú hniezdnymi biotopmi druhu rozptýlená zeleň v intravilánoch, záhrady, staršie sady a stromoradia v blízkosti sídel, menej stromoradia pri cestách, vetrolamy a poľné lesíky. Potravný biotop je rovnaký ako hniezdny biotop.

Hniezdnymi biotopmi **chriašteľa poľného** sú hlavne lúky, predovšetkým extenzívne a nepravidelne obrábané, tiež dlhodobu nekosené lúky, s bylinným porastom vyšším ako 20 cm, ktorý poskytuje úkryt (Demko 2001, Hudec a Šťastný 2005). V Európe a Ázii hniezdi v suchších až vlhkých lúkach a pasienkoch, vrátane horských lúk a okrajov mokradí. Vyhýba sa príliš zaplaveným mokradiam, stojatej vode a otvorenej krajine so skalami, štrkom a pieskom. Mimo obdobia hniezdenia obýva aj agroecénózy (obilné polia, okopaniny

a krmoviny). Počas zimovania sa zdržuje v trávnatých oblastiach, napr. v savanách, často aj v oblastiach spálených v období sucha (Afrika) (Taylor a de Juana 2014). Na Slovensku pôvodne hniezdil v extenzívne využívaných podmáčaných lúkach ovplyvnených prirodzeným režimom riek (v súčasnosti nivy riek Morava, Latorica, Ipeľ). V horských a podhorských oblastiach sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä extenzívne využívané prirodzené lúky aj bez vplyvu vodného režimu (Demko 2001). Ďalšími charakteristickými biotopmi sú oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderálne biotopy - rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky - napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť (Demko 2001).

Početnosť druhu v CHVÚ Ondavská rovina sa v jednotlivých rokoch líši, pričom závisí od priebehu počasia. Vo vlhkých rokoch s dostatkom zimných a jarných zrážok sa vytvoria biotopy podmáčaných lúk, ktoré sú vhodné pre hniezdenie chriašteľa poľného. V suchých rokoch sa však druh vyskytuje len v malých početnostiach.

Hniezdnymi biotopmi bociana bieleho sú intravilány obcí a miest v blízkosti s otvorenou krajinou a močiarimi, alebo oblasti v rozvoľnených údoliach podhorských tokov, ktoré hraničia s územiaми s dostatočnou potravnou ponukou (hmyz, obojživelníky, plazy, vtáky, drobné cicavce) (Fulín 2002). Vo svete hniezdi v oblastiach s ľudskými stavbami alebo s rozvoľnenými stromami, kde si stavia hniezdo. Vyhýba sa hustým porastom a lesom. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine (suché aj vlhké biotopy). Podmienkou je nízky porast, ktorý umožňuje lov veľkých bezstavovcov a malých stavovcov (Elliott et al. 2014). Na Slovensku je druh viazaný na intravilány obcí, kde vyhľadáva vyvýšené miesta na hniezdenie (elektrické stĺpy, komíny a pod.). V minulosti hniezdil na solitérnych stromoch v inundačných územiach dolných tokov riek. Regulácie riek, meliorácie a ničenie lužných lesov zapríčinili presun bociana bieleho do ľudských sídel (hniezda na kostoloch, stodolách, komínoch). S elektrifikáciou vidieka sa stal najčastejším hniezdnym biotopom druhu elektrický stĺp vysokého napätia alebo samostatné stĺpy s umelou hniezdnou podložkou (až 47,9 % hniezd na podložke za r. 2013) (Fulín a Gúgh 2014). V CHVÚ Ondavská rovina obýva druh podobné biotopy. Väčšina hniezd je na samostatných stĺpoch v intravilánoch obcí, pričom lokálne dosahuje pri dostatku potravných biotopov aj pomerne vysoké početnosti, ako napr. v obci Zemplínske hradište (v súčasnosti 10 hniezd).

Hniezdnymi biotopmi **ľabtušky poľnej** sú suché, teplé a otvorené oblasti s nízkou a riedkou vegetáciou s výskytom krovín (na piesku, štrku) alebo poľnohospodárske plochy (Danko 2002). Vo svete hniezdi v suchých (piesočné duny, suché travinné biotopy, rúbaniská) a umelých biotopoch (napr. štrkovne) stepných a polopúštnych oblastí (Tyler a Christie 2012). Na Slovensku hniezdi druh v južných častiach, v oblastiach stepného charakteru. Ide predovšetkým o suchšie biotopy agrárnej krajiny, napr. parcely s nízkou a riedkou vegetáciou - jariny, nízke žito, ďalej kukurica, dyňové polia, neobrábané polia, strniská a vinice. Obsadzuje aj duny, mechanizmami odkryté plochy (stavba ciest), štrkové lavice, hrádze (napr. odkalisko elektrárne Vojany, protipovodňové hrádze) a riedko porastené kopce s kameňolomami (Danko 2002). V CHVÚ Ondavská rovina je druh viazaný na riedko osiate polia.

Hniezdnymi biotopmi rybárika riečneho sú oblasti s kolmými hlinitými alebo piesčitými stenami (vyhrabávanie nôr) a čistými stojatými alebo tečúcimi vodami s dostatkom potravy (rybky) (Karaska a Slobodník 2002). V tropických oblastiach je aj v dolných tokoch riek, často s husto porastenými brehmi, v mangrovových porastoch, vlhkých pasienkoch a veľkých záhradách. Hniezdna nora môže byť umiestnená aj 250 m od loviska (rieka) (Woodall 2001). Na väčšine územia Slovenska druh hniezdi pri pomaly tečúcich vodách s dostatkom kolmých brehov od najnižších polôh až po 800 m n. m. Menej často hniezdi na stojatých vodných plochách - napr. na rybníkoch, štrkoviskách, pieskovniach a rybníčných sústavách. Zimuje pri nezamrzajúcich častiach vodných tokov (napr. pod priehradami) (Hudec a Šťastný 2005). V CHVÚ Ondavská rovina druh hniezdi najmä v kolmých brehoch rieky Ondava, prípadne na rieke Trnávka. Obsadenosť hniezdných teritórií a úspešnosť hniezdenia závisí od výskytu povodňových stavov na rieke Ondava. Vysoký stav vodnej hladiny v hniezdnom období spôsobuje zosuv brehov a vytopenie hniezd. Za potravou môže zalietat' aj k menším

tokom, odvodňovacím kanálom a v zime sa vyskytuje hlavne na miestach, kde nedochádza k nezamŕznaniu vodnej hladiny.

Pôvodnými hniezdnymi biotopmi sokola rároha sú stepi a lesostepi. Vo svete je druh viazaný na otvorenú stepnú krajinu, ktorá môže byť zalesnená, a na skalné oblasti (kaňony, skaly). Vyskytuje sa od nížin a pahorkatín až po hornaté oblasti a náhorné plošiny (až do 4700 m n. m.) (Orta et al. 2014). Na Slovensku hniezdi sokol rároh v nížinách a priľahlých pohoriach do 800 m n. m. Hniezdne prostredie tvoria listnaté a zmiešané lesy, skalné steny, otvorená krajina kultúrnej stepi a lužné lesy (Chavko 2002). Na okrajoch lesných porastov alebo vo vetrolamoch obsadzujú aj hniezda iných druhov vtákov (myšiak lesný, bocian biely, bocian čierny, volavka popolavá, krkavce, vrany), ale prijíma aj hniezdné podložky a polobúdky. V minulosti hniezdil bežne na skalách (napr. na Devíne, Chernel ex Ferianc 1977), v kolónií volaviek (napr. Matoušek ex Ferianc 1977), či v hniezdach iných dravcov. V súčasnosti sa adaptoval na kultúrnu krajinu, kde vyhľadáva solitérne stromy, stromoradia a poľné lesíky. Prevažná časť populácie Slovenska, ako aj celá populácia CHVÚ Ondavská rovina hniezdi v búdkach (Chavko 2010).

Hniezdnymi biotopmi prhľaviara čiernehohlavého sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovínami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruđerálne plochy, strelnice, skládky, tankodromy) (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva podobné oblasti v otvorenej krajine, v Európe najmä otvorenú krajinu s rôznou výškou krovín alebo umelé biotopy, akými sú kamenné múry, ploty a vedenia. Častý je aj v oblastiach so zvlneným terénom a bylenným porastom rôznej výšky (vysokohorské planiny, vresoviská, zatrávenené časti pohorí, suché roviny, krovité pasienky, vždzelené kroviny) (Collar 2005). Podobné biotopy obýva druh aj na Slovensku. Hniezdi v oblastiach otvorenej krajiny, často v priekopách pozdĺž ciest, v medzihrádzových priestoroch a nivách riek, ďalej na ruđerálnych plochách, vo viniciach a suchých trávnatých oblastiach s vyvýšenými miestami (buriny, kry) (Krištín 2002a). V CHVÚ Ondavská rovina hniezdi druh popri cestách, na medziach popri ochranných hrádzach.

Pôvodnými biotopmi prepelice poľnej sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlneným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 meter. V severovýchodnej Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agroceenózach; napr. v obilných poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Ďalej obsadzujú aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí, ruđerálne biotopy a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Hudec a Šťastný 2005). V CHVÚ Ondavská rovina je rovnomerne rozšírená po celom území v agroceenózach aj na lúkach.

Pipíška chochlatá hniezdi v otvorených urbánných a suburbánných biotopoch (Krištín 2002b). Vo svete je pipíška typickým obyvateľom suchej otvorenej krajiny so sporou vegetáciou. Pôvodnými biotopmi boli pravdepodobne oblasti v polopúšťach a stepiach, sekundárne hniezdi v človekom premenenej krajine. Biotopy zahŕňajú otvorenú poľnohospodársku krajinu v severnom Stredomorí, kavyl'ové stepi (*Stipa tenacissima*), púšte v severnej Afrike a na Strednom východe, piesky polopúští a suchých agroceenóz v Indii a savany v afrotropickej oblasti. Vyžaduje vysoký podiel obnaženej pôdy, mal by pokrývať až 50% povrchu. Takéto suché miesta zahŕňajú aj oblasti pozdĺž ciest a železničných násypov (de Juana a Suárez 2004). Na Slovensku je pipíška výhradne synantropným druhom. Typickými hniezdnymi biotopmi sú medze a okraje ciest v nížinách a kotlinách. Ďalej hniezdi aj v poľnohospodárskych dvoroch, kde preferuje najmä aktívne družstvá s extenzívnym pasením dobytká. Obýva aj neobrobené alebo čiastočne obrábané pozemky. Hniezdnym prostredím sú aj intravilány miest, napr. trávnaté plochy sídlisk, letiská, okolie väčších podnikov a panelových štvrtí (Krištín 2002b). V rámci CHVÚ Ondavská rovina druh hniezdi na aktívnych družstvách s extenzívnym pasením dobytká, ďalej na vybetónovaných

plochách, akými sú okraje ciest a čerpacej stanice (plochy, ktoré priťahujú hmyz), v menšej miere hniezdi na suchých stanovištiach polí.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Účelom CHVÚ Ondavská rovina je **zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a zabezpečenie ich prežitia a rozmnožovania. Ondavská rovina je jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov orol kráľovský a d'ateľ hnedkavý.** Pravidelne tu hniezdi viac ako 1 % národnej populácie druhov chriaštel poľný, bocian biely, ľabtuška poľná, rybárik riečny, sokol rároh, pŕhľaviar čiernohlavý, prepelica poľná a pipíška chochlatá.

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Ondavská rovina na Slovensku jedným z najvýznamnejších území pre hniezdenie orla kráľovského. Je významným územím pre výskyt a hniezdenie ďalších druhov vtákov otvorenej poľnohospodárskej krajiny, ktoré majú v dôsledku intenzívneho poľnohospodárstva nepriaznivý stav ochrany a klesajúce trendy početnosti (napr. pipíška chochlatá, pŕhľaviar čiernohlavý).

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z **monitoringu z rokov 2010 - 2012**. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrozenia, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrozenia uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami aké boli použité pri hodnotení ich stavu v roku 2010 - 2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je v kapitole 1.6.3.1. uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia stavu. Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov v kapitole 1.6.3.3. a stanovenie osobitných záujmov u dotknutých druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhov

1.6.3.1.1. Definovanie stavu orla kráľovského v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Ondavská rovina v rokoch 2010 - 2012 hniezdilo 6 - 8 párov, čo je pomerne vysoká hustota - 5 párov na 100 km². Populácia je relatívne pravidelne rozptýlená na celom území CHVÚ, v posledných 5 rokoch bol zaznamenaný jej nárast o minimálne 2 páry.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Obýva otvorenú štruktúrovanú poľnohospodársku krajinu s dostatkom starých vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov. Preferuje oblasti s dostatkom vhodnej a dostupnej potravy.

Tabuľka č. 2. Definovanie stavu druhu orol kráľovský

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ je viac ako 7 hniezdných párov	V rámci CHVÚ je 5 - 7 hniezdných párov	V rámci CHVÚ je menej ako 5 hniezdných párov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.2. Populačný trend	Nárast populácie v území za obdobie 5 rokov o viac ako 2 páry	Populácia v území je stabilná alebo kolíše v rozsahu 5 - 7 hniezdných párov za obdobie 5 rokov	Pokles populácie v území o viac ako 2 hniezadne páry za obdobie 5 rokov, prípadne stagnácia v nepriaznivom stave
	1.3. Areálový trend	Areál druhu v CHVÚ sa zväčšuje o 20 %	Zmeny v rozlohe areálu v CHVÚ neprekračujú hodnotu 20 % celkovej plochy	Areál druhu v CHVÚ sa znižuje o 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staré vetrolamy, poľné lesíky a solitérne stromy sú pravidelne rozptýlené na viac ako 70 % územia	Staré vetrolamy, poľné lesíky a solitérne stromy sú pravidelne rozptýlené na 50 - 70 % územia	Staré vetrolamy, poľné lesíky a solitérne stromy sú pravidelne rozptýlené na menej ako 50 % územia
	2.2. Potravný biotop	Otvorená, výrazne štruktúrovaná (prelínanie ornej pôdy, lúk, pasienkov, poľných remízok) poľnohospodárska krajina s podielom poľnohospodárskeho pôdneho fondu (PPF) viac ako 70 %	Otvorená štruktúrovaná poľnohospodárska krajina s nízkym podielom veľkopoľne pestovaných vysoko steblových plodín, s podielom PPF 40-70 %	Poľnohospodárska krajina s nevhodnou štruktúrou, vysoký podiel veľkopoľných monokultúr, podiel PPF pod 40 %, s hustou sieťou líniových stavieb a sídel
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom a používaním rodenticídov, na hniezdisku nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche 80 - 100 % územia	Druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom a nevhodným používaním rodenticídov, na hniezdisku nedochádza k úmyselnému vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche 50 - 80 % územia	Druh je ohrozovaný nelegálnym odstrelom a nevhodným a nadmerným používaním rodenticídov, na hniezdisku dochádza k úmyselnému vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche menšej ako 50 % územia
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	V území nedochádza k výrubom vetrolamov, poľných lesíkov a starých soliterných stromov, prirodzené výpadky sú nahradzované vhodnou výsadbou	V území dochádza ku kontrolovaným výrubom vetrolamov, poľných lesíkov s prihliadnutím na zachovanie vhodných hniezdných podmienok, výpadky sú nahradzované vhodnou výsadbou	V území dochádza k plošným výrubom vetrolamov, poľných lesíkov a soliterných stromov majúcim za následok stratu hniezdisk, bez alebo s nevhodnou náhradnou výsadbou

Tabuľka č. 3. Vyhodnotenie súčasného stavu orla kráľovského (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				63
Dosiahnuté body				51

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 4. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu orla kráľovského

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
81 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh orla kráľovského v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav (A). Hniezdna populácia na území CHVÚ je v posledných rokoch stabilná s tendenciou rastu v dôsledku zahniezdenia nových párov. Nevyhnutné je ale zamedzenie ďalším výrubom topoľových vetrolamov v území, ktoré predstavujú najdôležitejší hniezdny biotop pre tento druh.

1.6.3.1.2. Definovanie stavu d'atľa hnedkavého v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Ondavská rovina sa v rokoch 2010 - 2012 odhadlo hniezdenie 30 - 40 párov.

Populácia je relatívne pravidelne rozptýlená po celom území CHVÚ v závislosti od výskytu vhodných biotopov.

Tabuľka č. 5. Definovanie stavu druhu d'ateľ hnedkavý

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 50 párov	V území hniezdi 30 - 50 párov	V území hniezdi menej ako 30 párov

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý	
1.2. Populačný trend	V posledných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie o viac ako 20%, prípadne jej zotrvávanie v dobrom priaznivom stave	V posledných 5 rokoch zotrvávanie populácie v priemernom priaznivom stave, príp. mierne kolísanie ($\pm 20\%$)	V posledných 5 rokoch pokles o viac ako 20% alebo stagnácia populácie v nepriaznivom stave	
	1.3. Veľkosť areálu	Druh je rozšírený vo viac ako 70 % sídel	Druh je rozšírený v 50 - 70 % sídel	Druh je rozšírený v menej ako 50% sídel
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staršie parky a vhodná rozptýlená zeleň v intravilánoch, záhrady, staršie sady a stromoradia v blízkosti sídel s podielom vhodných stromov nad 20 %	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nižším podielom vhodných stromov (10 – 20 %)	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nevyhovujúcim podielom vhodných stromov (<10 %)
	2.2. Potravný biotop	Staršie parky a vhodná rozptýlená zeleň v intravilánoch, záhrady, staršie sady a stromoradia v blízkosti sídel s podielom vhodných stromov nad 20 %	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nižším podielom vhodných stromov (10 – 20 %)	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nevyhovujúcim podielom vhodných stromov (<10 %)
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	V intravilánoch sídel a ich okolí dochádza k postupnému zvyšovaniu podielu vhodných stromov, resp. nedochádza k znižovaniu ich podielu	V intravilánoch sídel a ich okolí nedochádza k znižovaniu podielu vhodných stromov v miere majúcej vplyv na veľkosť populácie	V intravilánoch sídel a ich okolí dochádza k znižovaniu podielu vhodných stromov v miere majúcej vplyv na veľkosť populácie

Tabuľka č. 6. Vyhodnotenie súčasného stavu d'atľa hnedkavého (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	3	9

ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6	
	Možný počet bodov				51
	Dosiahnuté body				42

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 7. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu ďatľa hnedkavého

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
82 %		

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh ďateľ hnedkavý v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav (A). Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v priaznivom stave. Druh sa vyskytuje v každej obci na území CHVÚ, vzhľadom na obtiažnosť mapovania je jeho celková početnosť pravdepodobne mierne vyššia ako udávaná.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu chriašteľa poľného v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje výskyt 40 - 60 hniezdných párov (chrapkajúcich samcov), čo predstavuje 2,9 - 3,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1400 - 1700). Početnosť v jednotlivých rokoch môže s ohľadom na priebeh počasia (zrážky) a stav biotopov (podmáčané lúky) výrazne kolísať.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Typickým prostredím chriašteľa sú extenzívne využívané podmáčané lúky ovplyvnené prirodzeným režimom riek, ďalej oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderálne biotopy - rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky - napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť.

Tabuľka č. 8. Definovanie stavu druhu chriaštel' poľný

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 60 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje 40 - 60 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje do 40 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná s výkyvmi do ± 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý	
1.3. Veľkosť areálu	Volajúce samce sú zaznamenané na viac ako 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce samce sú zaznamenané na 50 - 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce samce sú zaznamenané na menej ako 50 - 75 % PPF počas 5 rokov	
	1.4. Areálový trend	Počet miest s volajúcimi samcami stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s volajúcimi samcami je stabilný, prípadne kolíše v rozsahu ± 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s volajúcimi samcami klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny a potravný biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20-30 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % PPF
	2.2. Hniezdny a potravný biotop	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie o viac ako 5 % za obdobie 5 rokov*	Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú 5 % za obdobie 5 rokov*	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá o viac ako 5 % za obdobie 5 rokov *
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Počas obdobia migrácie (august - september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylenných porastov vyšších ako 30 cm viac ako 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august - september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylenných porastov vyšších ako 30 cm 5 - 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august - september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylenných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 70 % lokalít je v čase hniezdenia (15.5.-1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov za obdobie 5 rokov **	45 - 70% lokalít je v čase hniezdenia (15.5.-1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov za obdobie 5 rokov**	Menej ako 45% lokalít je v čase hniezdenia bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov za obdobie 5 rokov **
	3.2. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	50 - 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi
	3.3. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	Stav biotopu sa na lokalitách nezhoršil za obdobie 5 rokov***	Stav biotopu sa zhoršil na menej ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov***	Stav biotopu sa zhoršil na viac ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov***

* K zníženiu výmery trávnatých porastov môže dôjsť v dôsledku zastavenia, rozorania, zalesnenia a podobne. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS - Land Parcel Identification System (nie údajov podľa katastra, nakoľko stav katastra neodráža skutočný stav).

** Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov.

*** Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať - zalesnenie (prirodzené - sukcesiou, alebo zámerné), zmena TTP na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhoru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodávaný trávny porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávny porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

Tabuľka č. 9. Vyhodnotenie súčasného stavu chriašťaťa poľného (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	2	3	6
	2.2. hniezdny a potravný biotop	2	2	4
	2.3. biotopy dôležité počas migrácie	2	3	6
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	1	3	3
	3.2. priame ohrozenie druhu	1	2	2
	3.3. deštrukcia biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				78
Dosiahnuté body				47

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 10. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu chriašťaťa poľného

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	60 %	

Zhodnotenie

Aktuálny monitoring preukázal veľkosť populácie v CHVÚ na úrovni 40 - 60 teritorálne sa ozývajúcich samcov, čo je údaj na rovnakej úrovni ako 50 párov uvedených vo vedeckom návrhu v roku 2003. Napriek medziročným výkyvom spôsobeným klimatickými a inými neznámymi faktormi ako aj nerovnomerným rozptýlením v území je populácia stabilná. Aktuálny stav je tak hodnotený stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.4. Definovanie stavu bociana bieleho v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Monitoringom v rokoch 2010 - 2012 sa zistila veľkosť populácie na úrovni 58 párov (o takmer 66 % viac v porovnaní s vedeckým návrhom CHVÚ) a to vrátane intravilánov vylúčených z CHVÚ, ktoré mali byť pôvodne jeho súčasťou. To predstavuje 4,3 - 5,8 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1000 - 1350). Populácia aj v intravilánoch bola hodnotená vzhľadom na skutočnosť, že všetky potravné teritória týchto párov hniezdiacich v intravilánoch sú umiestnené na okolitých pozemkoch, ktoré sú už súčasťou CHVÚ. Ich prežitie je tak závislé predovšetkým od spôsobu obhospodarovania týchto pozemkov v CHVÚ, a preto sa hodnotí celá populácia zahŕňajúca všetky potravné teritória vtákov. Populácia je rozmiestnená po celom území rovnomerne s minimálne jedným hniezdom v takmer každej obci. Pomiestne hniezdi v niektorých obciach aj početnejšie (Zemplínske Hradište).

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Typickým prostredím hniezdenia bociana bieleho sú intravilány obcí, kde si hniezda buduje na vyvýšených miestach ako sú strechy, komíny, stĺpy elektrických vedení a samostatné stĺpy s hniezdnymi podložkami. Potravnými biotopmi sú lúky, močiare, medze a polia, kde sa nachádza dostatok potravy, najmä hmyz, obojživelníky a drobné hlodavce.

Tabuľka č. 11. Definovanie stavu druhu bocian biely

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie / populačná hustota	Viac ako 50 hniezdiacich párov	30 - 50 hniezdiacich párov	Menej ako 30 hniezdiacich párov
	1.2. Populačný trend	Populácia za posledných 5 rokov rastie, príp. sa udržiava na optimе, t. j. všetky potravné biotopy sú využívané a všetky tradičné hniezdiská sú plne obsadené	Populácia je za posledných 5 rokov ustálená, príp. mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Pokles populácie za posledných 5 rokov, prípadne výkyvy presahujúce 20 %
	1.3. Areálový trend	Rozširovanie hniezdnej populácie aj mimo intravilánov obcí, obsadzovanie nových lokalít	Areál je stabilný s prípadnými miernymi výkyvmi	Dlhodobé znižovanie hniezdného areálu
	1.4. Hniezdna úspešnosť	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je viac ako 3 mláďatá na hniezdiaci pár	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je 2 - 3 mláďatá na hniezdiaci pár	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je menej ako 2 mláďatá na hniezdiaci pár
biotop	2.1. Hniezdny biotop	V ponuke je dostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, elektrické stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), min. 70 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, min. 20 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel	V ponuke je dostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, elektrické stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), min. 50 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, min. 10 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel	V ponuke je nedostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, elektrické stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), menej ako 50 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, menej ako 10 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
2.2. Potravný biotop	Nárast aktuálnej priemernej plochy mokradí vyčísliteľnej za posledných 5 rokov, inundačných plôch v území a nárast kosených resp. spásaných lúk	Vyhovujúci stav mokradí v okolí hniezdisk, zachovaná je tradičná poľnohospodárska činnosť v okolí hniezdnej lokality	Intenzívna veľkoplošná poľnohospodárska výroba vysokých kultúr (kukurica, slnečnica) v okolí hniezdných lokalít, absencia mokradí a lúk
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Druh nie je prenasledovaný a ohrozovaný strieľaním, nedochádza k úhynom na elektrických vedeniach	Druh nie je prenasledovaný a ohrozovaný strieľaním, alebo dochádza k občasnému úhynom na elektrických vedeniach
	3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezda nie sú poškodzované alebo likvidované počas hniezdného obdobia, hniezda na elektrických stĺpoch sú podkladané podložkami, príp. po odstránení nahradené samostatnou podložkou	Hniezda sú poškodzované alebo likvidované aj počas hniezdného obdobia, problematické hniezda po odstránení nie sú nahradzované

Tabuľka č. 12. Vyhodnotenie súčasného stavu bociana bieleho (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1 veľkosť populácie/ /populačná hustota	3	3	9
	1.2. populačný trend	3	3	9
	1.3. areálový trend	2	2	4
	1.4. hniezdna úspešnosť	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	2	4
	2.2. potravý biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdných biotopov	3	3	9
Možný počet bodov				66
Dosiagnuté body				53

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 13. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu bociana bieleho

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
80 %		

Zhodnotenie

Veľkosť populácie, populačný trend a ohrozenie hniezdnych biotopov sú hodnotené stavom A - dobrý. Ostatné kritériá su hodnotené stavom B - priemerný. Celkovo je aktuálny stav bociana bieleho v CHVÚ Ondavská rovina hodnotený stupňom A - dobrý priaznivý stav.

1.6.3.1.5. Definovanie stavu ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje hniezdenie len 3 párov, čo predstavuje 2 - 4,3 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (70 - 150). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1 % národnej populácie. V rokoch 2010 - 2012 bola populácia málo početná (1 - 3 páry), preto nie je možné zhodnotiť trend ani hustotu početnosti populácie. V porovnaní s vedeckým návrhom (30 párov) je však súčasná početnosť len na úrovni 10 %. Hniezdiace páry sa vyskytujú najmä v severovýchodnej časti CHVÚ ale vhodný biotop môžu obsadiť kdekoľvek na území CHVÚ Ondavská rovina.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Hlavné oblasti a biotopy výskytu sú suché, teplé a otvorené oblasti s nízkou a riedkou vegetáciou s výskytom krovín (na piesku, štrku) alebo poľnohospodárske plochy (jariny, sója), ktoré v hniezdnom období zostávajú dlhšiu dobu bez vegetácie. Lúky ako vhodné biotopy ľabtušky poľnej sa v CHVÚ Ondavská rovina vyskytujú v juhovýchodnej časti územia. Väčšinu územia zaberá poľnohospodárska pôda, ktorá je potenciálnym biotopom ľabtušky za predpokladu vyhovujúceho osevu. Pri intenzívnom poľnohospodárstve, ktoré sa uplatňuje v celom území CHVÚ, sú vhodné biotopy pre ľabtušku poľnú veľmi zriedkavé.

Tabuľka č. 14. Definovanie stavu druhu ľabtuška poľná

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 30 hniezdnych párov	10 - 30 hniezdnych párov,	Menej ako 10 hniezdnych párov
	1.2. Populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Populácia je rozptýlená na viac ako 50 % územia	Populácie je rozptýlená na 30 - 50 % územia	Populácia je rozptýlená na menej ako 30 % územia
	2.1. Hniezdny biotop	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatrávnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatrávnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatrávnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
biotop		vyskytujú na viac ako 50 % územia	vyskytujú na 30 - 50 % územia	vyskytujú na menej ako 30 % územia
	2.2. Potravný biotop	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30 - 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný ale je v menšej miere neúmyselne vyrušovaný	Druh je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný (lov, odchyt), je neúmerne vyrušovaný
	3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezdny biotop nie je ohrozený nevhodnými antropickými zásahmi, ktoré by mali negatívny dopad na jeho stav	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Intenzívne antropické zásahy na hniezdných biotopoch vedúce až k ich neúmernemu poškodeniu, resp. zániku (rozorávanie pasienkov, chemizácia)

Tabuľka č. 15. Vyhodnotenie súčasného stavu ľabtušky poľnej (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	2	2
	1.3. Veľkosť areálu	1	3	3
biotop	2.1. Hniezdny biotop	1	2	2
	2.2. Potravný biotop	1	3	3
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				57
Dosiagnuté body				25

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 16. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu ľabtušky poľnej

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		44 %

Zhodnotenie

Aktuálny monitoring potvrdil v CHVÚ len ojedinelé výskyty ľabtušky poľnej, ktorej populácia sa odhaduje len na 3 páry. Oproti vedeckému návrhu ide o 90 % nižšiu početnosť a teda výrazný pokles populácie. Druh má silne klesajúci trend početnosti, areál je silne fragmentovaný. Druh nenachádza v území dostatok hniezdných biotopov. Aktuálny stav je preto hodnotený stupňom C - nepriaznivý stav.

1.6.3.1.6. Definovanie stavu rybárika riečneho v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Ondavská rovina sa odhaduje 8 - 12 párov, čo predstavuje až 0,9 - 1,1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (700 - 1300). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina teda predstavuje 1 % slovenskej populácie. Najväčšia hustota je na rieke Ondava. Rybárik hniezdi alebo zalieta za potravou na tok Trnávka, prípadne ďalšie odvodňovacie kanály. Obýva tečúce i stojaté vodné biotopy s dostatkom potravy a so zachovalými kolmými časťami brehov, napr. v meandroch riek. Typickým prostredím rybárika riečneho sú hlavne meandre a kolmé brehy riek, tečúce i stojaté vodné plochy a ich okolie s dostatkom potravy, predovšetkým s drobnými rybami.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Biotopy rybárika riečneho sa v CHVÚ Ondavská rovina vyskytujú pozdĺž vodných tokov (Ondava, Trnávka). Hlavnými biotopmi výskytu rybárika riečneho sú kolmé brehy do podložja zarezanej rieky Ondava. Rozloha ako aj kvalita biotopu sú vyhovujúce pre dlhodobé prežívanie populácie druhu.

Tabuľka č. 17. Definovanie stavu druhu rybárik riečny

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 15 párov	5 - 15 párov	Menej ako 5 párov
	1.2. Populačný trend	Početnosť za 5 rokov stúpala o viac ako 20 %	Populácia je za 5 rokov stabilná, alebo stavy kolíšu v rozmedzí ± 20 %	Pokles populácie za 5 rokov o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Druh hniezdi na 80 - 100 % vodných biotopov, areál je stabilný	Druh hniezdi na 60 - 80 % vodných biotopov	Druh hniezdi pod 60 % vodných biotopov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Kolmé hlinopiesčité brehy na 80 - 100 % vodných tokov	Kolmé hlinopiesčité brehy na 60 - 80 % vodných tokov	Kolmé hlinopiesčité brehy na menej ako 60 % vodných tokov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop	Vodné toky dobre zarybnené, prevažnú väčšinu roka vhodné ako potravné zdroje, neznečisťované, na viac ako 80 %	Vodné toky dobre zarybnené, prevažnú väčšinu roka vhodné ako potravné zdroje, neznečisťované, na 60 - 80 %	Vodné toky s nízkou diverzitou a početnosťou rýb, znečisťované splaškami a toxickými odpadmi
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (vyrušovanie)	V hniezdnom teritóriu nedochádza k vyrušovaniu (úpravy brehov vodných tokov, ťažba, rybárstvo, rekreačné aktivity) v hniezdnom období v miere ohrozujúcej inkubáciu a odchov mláďat.	V hniezdnom teritóriu dochádza k obmedzenému vyrušovaniu (rybárstvo, rekreačné aktivity) v hniezdnom období v miere bezprostredne neohrozujúcej inkubáciu a odchov mláďat	V hniezdnom teritóriu dochádza k vyrušovaniu (úpravy brehov vodných tokov, ťažba, rybárstvo, rekreačné aktivity) v miere bezprostredne ohrozujúcej inkubáciu a odchov mláďat,
	3.2. Hniezdny biotop	Bez negatívnych antropických vplyvov na hniezdny biotop (úbytok vhodných brehových stien - úprava brehov vodných tokov, výrub stromovej a krovitej pobrežnej vegetácie, rekreačné aktivity) na viac ako 80 % vhodných biotopov	Bez negatívnych antropických vplyvov na hniezdny biotop (úbytok vhodných brehových stien - úprava brehov vodných tokov, výrub stromovej a krovitej pobrežnej vegetácie, rekreačné aktivity) na 60 - 80 % vhodných biotopov	Úprava brehov vodných tokov - úbytok vhodných brehových stien, výrub stromovej a krovitej pobrežnej vegetácie, rekreačné aktivity na viac ako 60 % vhodných biotopov
	3.3. Potravný biotop	Potravné teritória na viac ako 80 % vodných tokov sú bez znečisťovania vody	Potravné teritória na 60 - 80 % vodných tokov sú znečisťované, avšak neohrozujúce diverzitu ani početnosť rýb	Potravné teritória až na 60 % vodných tokov sú znečistené tak, že znečistenie vody ohrozuje diverzitu aj početnosť rýb

Tabuľka č. 18. Vyhodnotenie súčasného stavu rybáríka riečneho (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	1	3	3
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	2	3	6

	3.2. hniezdny biotop	2	3	6
	3.2 potravný biotop	2	3	6
Možný počet bodov				72
Dosiahnuté body				45

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 19. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu rybárika riečneho

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	62 %	

Zhodnotenie

Stav rybárika riečneho v CHVÚ Ondavská rovina je hodnotený ako B - priemerný. Všetky hodnotené kritériá s výnimkou veľkosti areálu sú hodnotené stavom B - priemerný priaznivý. Populácia je stabilná, životaschopná, rybárik sa vyskytuje aj v okolí CHVÚ, takže je možná migrácia vtákov na iné hniezdiská a tým aj výmena jedincov, čo je dôležité pre dlhodobé udržanie stavu populácie.

1.6.3.1.7. Definovanie stavu sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Teritórium hniezdiacich párov presahuje hranice CHVÚ. **Všetky 3 páry v súčasnosti hniezdia len na technických prvkoch v krajine s umelými hniezdnymi stanovišťami - búdkach.** Potravný biotop tvorí otvorená krajina s poľnohospodárskou veľkovýrobou, TTP a pasienkami. Niektoré adultné jedince sa vo svojom teritóriu vyskytujú celoročne.

Tabuľka č. 20. Definovanie stavu druhu sokol rároh

Kritériá hodnotenia		Priaznivý stav		Nepriaznivý stav
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	4 a viac párov	3 páry	2 a menej párov
	1.2. Populačný trend	Populácia za posledných 5 rokov stúpa	Populácia je za posledných 5 rokov stabilná	Pokles populácie za posledných 5 rokov
	1.3. Veľkosť areálu	Druh pokrýva 100 % vhodných biotopov	Druh pokrýva 60 - 80 % vhodných biotopov	Areál sa zmenšil pod 60 % vhodných biotopov
biotop	2.1. Hniezdny biotop	V území je k dispozícii viac ako 6 hniezd/búdok na každých započatých 5 000 ha územia. Do 500 metrov od aktívneho hniezda sa nenachádzajú kultúry kukurice a repky.	V území je k dispozícii 2 - 5 hniezd/búdok na každých započatých 5 000 ha územia. Do 500 metrov od aktívneho hniezda sa nenachádzajú kultúry kukurice a repky.	V území je k dispozícii maximálne 1 hniezdo/búdka na každých započatých 5 000 ha územia.

Kritériá hodnotenia		Priaznivý stav		Nepriaznivý stav
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop	Podiel TTP je viac ako 25 % výmery CHVÚ.	Podiel TTP je 15 - 25 % výmery CHVÚ. Kultúry kukurice, slnečnice a repky nepresahujú 50 % výmery ornej pôdy.	Podiel TTP je menej ako 15 % výmery CHVÚ. Podiel kultúr kukurice, slnečnice a repky presahuje 50 % výmery ornej pôdy.
	2.3. Biotopy migrácie, zimovania, translokácie	Podiel úhorov, strnísk, lucernovísk tvorí viac ako 15 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období	Podiel úhorov, strnísk, lucernovísk tvorí 5 - 15 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období.	Podiel úhorov, strnísk, lucernovísk tvorí menej ako 5 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie vyrušovanie)	V CHVÚ neboli za posledných 10 rokov zaznamenané žiadne nelegálne usmrtenia, poškodenia hniezdných búdok, výrubu hniezdných stromov ³ ani vyrušovania na hniezdiskách. Všetky 22 kV elektrické vedenia sú riešené kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa nepoužívajú žiadne pesticídy nebezpečné pre vtáky.	V CHVÚ neboli za posledných 5 rokov zaznamenané žiadne nelegálne usmrtenia, poškodenia hniezdných búdok ani výrubu hniezdných stromov. Všetky 22 kV elektrické vedenia sú technicky ošetrené tak, aby zabraňovali dosadeniu sokolov na ne a minimálne 50 % je riešených kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa nepoužívajú žiadne pesticídy nebezpečné pre vtáky.	V CHVÚ bolo za posledných 10 rokov zaznamenané nelegálne usmrtenie sokola alebo nelegálny výrub hniezdného stromu. 22 kV elektrické vedenia nie sú technicky riešené tak, aby zabraňovali dosadeniu sokolov na ne. Menej ako 50 % z nich je riešených kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa za posledných 5 rokov použili pesticídy nebezpečné pre vtáky.
	3.2. Deštrukcia hniezdných biotopov	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie je chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou na viac ako 5 rokov.	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie je chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou na 1 - 5 rokov.	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie nie sú chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou.

³ Hniezdny strom je drevina, na ktorej dochádza k hniezdeniu chráneného vtáčieho druhu. To môže byť jednak v korune strome, ale aj v dutine. Podľa nárokov jednotlivých druhov ide o postavenie hniezda chráneným vtáčim druhom, alebo využitie hniezda, či dutiny iného (i nechráneného) druhu chráneným vtáčim druhom, či vybudovaného človekom (napr. búdku, umelé hniezdo).

Tabuľka č. 21. Vyhodnotenie súčasného stavu sokola rároha (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	2	4
	1.3. Veľkosť areálu	2	3	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	1	3	3
	2.3. Biotopy zimovania a migrácie	2	3	6
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Deštrukcia hniezdných biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				43

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 22. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu sokola rároha

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
62 %		

Zhodnotenie

Stav populácie druhu v CHVÚ Ondavská rovina je podľa posudzovaných kategórií na úrovni B (priemerný). Tri hniezdne páry v území tvoria stabilnú populáciu od mapovania v roku 2002. Pre absenciu dát sme pri vyhodnocovaní stavu nepracovali s údajmi o produktivite hniezdných párov. Druh v súčasnosti osídľuje výlučne technické prvky v krajine, na stožiaroch vysokého napätia, na ktorých sú osadené hniezdne búdky vyhotovené individuálne i v spolupráci s prevádzkovateľom zariadení. Ohrozením druhu sú predovšetkým nadzemné vedenia elektrovodov. Prioritnou potravnou bázou sú domestikované holuby prevažne na hospodárskych dvoroch.

1.6.3.1.8. Definovanie stavu príhľaviara čiernohlavého v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje výskyt 700 hniezdných párov, čo predstavuje 1,8 - 3,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (20 000 - 40 000). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1% národnej populácie. Hustota populácie je 2,9 párov/100 ha. Populácia je rozptýlená vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom CHVÚ.

Biotopom sú suchšie trávne porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovinami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych

biotopov (ruđerálne plochy, skládky, okraje a priekopy pozdĺž ciest, medzihrádzových priestoroch). Vyskytuje sa vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom území CHVÚ.

Tabuľka č. 23. Definovanie stavu druhu pŕhľaviara čiernohlavého

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Na území hniezdi viac ako 800 párov	Na území hniezdi 500 - 800 párov	Na území hniezdi menej ako 500 párov
	1.2. Populačný trend	Za obdobie 5 rokov početnosť stúpa o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je početnosť stabilná alebo osciluje v rozmedzí ± 20 %	Za obdobie 5 rokov početnosť klesá o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Viac ako 30 % územia CHVÚ	20 - 30 % územia CHVÚ	Menej ako 20 % územia CHVÚ
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %	Areál je stabilný, mierne zmeny v rozsahu ± 20 %	Areál sa zmeňšuje o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny a potravný biotop	Otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypmi, ruđerálnymi a devastovanými plochami tvorí viac ako 20 % výmery CHVÚ	Otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypmi, ruđerálnymi a devastovanými plochami tvorí 10 - 20 % výmery CHVÚ	Otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypmi, ruđerálnymi a devastovanými plochami tvorí menej ako 10 % výmery CHVÚ
ohrozenia	3.1. Biotop a populácia	Hniezdne biotopy nie sú ohrozené likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradáciou biotopov rozorávaním TTP, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia	10 - 20 % biotopov je ohrozených likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradáciou biotopov rozorávaním TTP, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia	Viac ako 20 % biotopov je ohrozených likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradáciou biotopov rozorávaním TTP, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia

Tabuľka č. 24. Vyhodnotenie súčasného stavu pŕhľaviara čiernohlavého (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. Areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. Hniezdny a potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. Biotop a populácia	1	3	3
Možný počet bodov				48
Dosaiahnuté body				29

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 25. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu pŕhľaviara čiernohlavého

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	60 %	

Zhodnotenie

Na základe vyhodnotenia zadefinovaných kritérií je stav druh pŕhľaviar čiernohlavý v území CHVÚ Ondavská rovina celkovo hodnotený na úrovni B - priaznivý priemerný stav, s hodnotou 60 % maximálneho možného bodového hodnotenia stavu.

1.6.3.1.9. Definovanie stavu prepelice poľnej v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje výskyt 150 - 200 hniezdných párov, čo predstavuje približne 2,9 – 8,8 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2000 - 6000). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1 % národnej populácie. Druh je v CHVÚ rozšírený rovnomerne.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Typickým prostredím výskytu prepelice poľnej sú otvorené biotopy poľnohospodárskej krajiny, obilné alebo d'atelinové polia, lúky, pasienky, bylinné, často ruderálne porasty okolo ciest, medze a pod.

Tabuľka č. 26. Definovanie stavu druhu prepelica poľná

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 300 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje 200-300 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje do 200 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná s výkyvmi do ± 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Volajúce samce sú zaznamenané na viac ako 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce samce sú zaznamenané na 50 - 75 % PPF počas 5 rokov	Volajúce samce sú zaznamenané na menej ako 50 – 75 % PPF počas 5 rokov
	1.4. Areálový trend	Počet miest s volajúcimi samcami stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s volajúcimi samcami je stabilný, prípadne kolíše v rozsahu ± 20 % za obdobie 5 rokov	Počet miest s volajúcimi samcami klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny a potravný biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 20 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 15 – 20 % PPF	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 15 % PPF
	2.2. Hniezdny a potravný biotop	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie o viac ako 5 % za obdobie 5 rokov*	Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú 5 % za obdobie 5 rokov*	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá o viac ako 5 % za obdobie 5 rokov *
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Počas obdobia migrácie (august - september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylenných porastov vyšších ako 30 cm, viac ako 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august - september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylenných porastov vyšších ako 30 cm 5 – 10 % otvorenej krajiny	Počas obdobia migrácie (august - september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylenných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 70 % lokalít je v čase hniezdenia (15.5.-1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov **	45 – 70 % lokalít je v čase hniezdenia(15.5.-1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov**	Menej ako 45 % lokalít je v čase hniezdenia bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov **
	3.2. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	50 – 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi	Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
3.3. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	Stav biotopu sa na lokalitách nezhoršil za obdobie 5 rokov ***	Stav biotopu sa zhoršil na menej ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov***	Stav biotopu sa zhoršil na viac ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov ***

* K zníženiu výmery trávnatých porastov môže dôjsť v dôsledku zastavenia, rozorania, zalesnenia a podobne. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS - Land Parcel Identification System (nie údajov podľa katastra, nakoľko stav katastra neodráža skutočný stav).

** Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov.

*** Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať - zalesnenie (prirodzené - sukcesiou, alebo zámerné), zmena TTP na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhuru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodarovateľný trávny porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávny porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

Tabuľka č. 27. Vyhodnotenie súčasného stavu prepelice poľnej (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. veľkosť areálu	1	2	2
	1.4. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny a potravný biotop	1	3	3
	2.2. hniezdny a potravný biotop	2	2	4
	2.2. biotopy dôležité počas migrácie	1	3	3
ohrozenia	3.1. priame ohrozenie druhu	1	3	3
	3.2. priame ohrozenie druhu	1	2	2
	3.3. deštrukcia biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				78
Dosiahnuté body				33

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 28. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu prepelice poľnej (body)

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		42 %

Zhodnotenie

Populácia prepelice poľnej poklesla oproti vedeckému návrhu CHVÚ o 30 - 50 %, dosahuje len 150 - 200 volajúcich samcov. Väčšina kritérií ako aj celkové hodnotenie stavu dosiahli hodnotu C - nepriaznivý stav.

1.6.3.1.10. Definovanie stavu pipíška chochlatá v CHVÚ Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Ondavská rovina sa odhaduje populácia 20 - 30 hniezdných párov pipíšky chochlatej. Populácia je rovnomerne rozptýlená po celom území CHVÚ, ale výskyty sú koncentrované do blízkosti ľudských sídel.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Hlavnými oblasťami výskytu sú ľudské sídla, najmä poľnohospodárske dvory, rôzne zastavané plochy (parkoviská, skladiská, čerpacie pumpy, priemyselné areály). Biotopy v blízkosti ľudských sídel, najmä niektoré poľnohospodárske dvory, sú opustené, zarastajú a tým sa stávajú nevhodné pre hniezdenie pipíšky. Len do 10 % populácie hniezdi v poľnohospodárskej krajine.

Tabuľka č. 29. Definovanie stavu druhu pipíška chochlatá

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 50 hniezdných párov	30 - 50 hniezdných párov,	Menej ako 30 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou do $\pm 20\%$	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Populácia je rozptýlená na viac ako 50 % územia	Populácia je rozptýlená na 30 - 50 % územia	Populácia je rozptýlená na menej ako 30 % územia
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30 - 50 % územia	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
	2.2. Potravný biotop	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30 - 50 % územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30 % územia
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný ale je v menšej miere neúmyselne vyrušovaný	Druh je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný (lov, odchyt), je neúmerne vyrušovaný

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezdny biotop nie je ohrozený nevhodnými antropickými zásahmi, ktoré by mali negatívny dopad na jeho stav	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Intenzívne antropické zásahy na hniezdných biotopoch vedúce až k ich neúmernému poškodeniu, resp. zániku (rozorávanie pasienkov, chemizácia)

Tabuľka č. 30. Vyhodnotenie súčasného stavu pipíšky chochlatej (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	2	2
	1.3. Veľkosť areálu	3	3	9
biotop	2.1. Hniezdny biotop	1	2	2
	2.2. Potravný biotop	1	3	3
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				31

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 31. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu pipíšky chochlatej

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		54 %

Zhodnotenie

Na základe aktuálneho monitoringu sa populácia pipíšky chochlatej v CHVÚ odhaduje na 20 - 30 párov. Zmeny početnosti populácie v území môžeme v porovnaní s vedeckým návrhom CHVÚ z roku 2003 vysvetliť úpravou hraníc pri vyhlasovaní CHVÚ, kedy boli z CHVÚ vyňaté všetky intravilány. U synantropného druhu akým je pipíška chochlatá sa výrazná časť populácie nachádza práve v blízkosti ľudských sídel. K poklesu populácie je prispel takisto zánik extenzívne obhospodarovaných pozemkov. Intenzifikácia poľnohospodárskej výroby a na druhej strane zánik, devastácia a zarastanie areálov mnohých poľnohospodárskych dvorov spôsobili stratu vhodných hniezdných biotopov. Celkovo sa hodnotí stav pipíšky chochlatej na úrovni C - nepriaznivý.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010 - 2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. *Orol kráľovský*

Stav veľkosti populácie, populačný trend a potravný biotop orla kráľovského v CHVÚ Ondavská rovina sú podľa aktuálnej definície stavu hodnotené stupňom A - dobrý priaznivý stav. Areálový trend a hniezdny biotop sú hodnotené o niečo nižšie na stupni B - priemerný priaznivý stav. V celkovom hodnotení dosiahol druh s percentuálnym podielom 81 % novej hodnoty **dobrý priaznivý stav**.

1.6.3.2.2. *Ďateľ hnedkavý*

Veľkosť populácie a populačný trend ďatľa hnedkavého je klasifikovaná v CHVÚ Ondavská rovina stupňom B - priemerný priaznivý stav. Veľkosť areálu, hniezdny biotop aj potravný biotop sú klasifikované stupňom A - **dobrý priaznivý stav**.

1.6.3.2.3. *Chriaštel poľný*

Aktuálny monitoring preukázal veľkosť populácie v CHVÚ na úrovni 40 - 60 párov teritorálne sa ozývajúcich samcov, čo je na rovnakej úrovni s 50 párami uvedenými vo vedeckom návrhu CHVÚ v roku 2003. Napriek medziročným výkyvom spôsobeným klimatickými a inými neznámymi faktormi je populácia stabilná. Aktuálny stav je tak hodnotený stupňom B - **priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.4. *Bocian biely*

Aktuálny monitoring v území CHVÚ uvádza hniezdenie 58 párov bocianov bielych. V porovnaní s vedeckým návrhom CHVÚ ide o takmer 66% nárast. Populácia je stabilná, s možnosťou jej zvýšenia pri vytváraní nových hniezdných možností. Aktuálny stav je tak hodnotený stupňom A - **dobrý priaznivý stav**.

1.6.3.2.5. *Ľabtuška poľná*

Aktuálny monitoring potvrdil v CHVÚ len ojedinelé výskyty ľabtušky poľnej, ktorej populácia sa odhaduje len na 3 páry. Oproti vedeckému návrhu CHVÚ ide o 90 % nižšiu početnosť a teda výrazný pokles populácie. Druh má silne klesajúci trend početnosti, areál je silne fragmentovaný. Druh nenachádza v území dostatok hniezdných biotopov. Aktuálny stav je tak hodnotený stupňom C - **nepriaznivý stav**.

1.6.3.2.6. *Rybárik riečny*

Aktuálny monitoring preukázal veľkosť populácie v CHVÚ na úrovni 8 - 12 párov, čo je rovnaká početnosť akú uvádza vedecký návrh CHVÚ z roku 2003. Hniezdi najmä na rieke Ondava a v menšej miere na ďalších menších tokoch v území (napr. Trnávka). Populácia tohto druhu v území je stabilná. Aktuálny stav je tak hodnotený stupňom B - **priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.7. *Sokol rároh*

V CHVÚ Ondavská rovina hniezdia stabilne 3 páry sokola rároha. Populácia je stabilná, s početnosťou rovnakou ako vo vedeckom návrhu. Hniezdi rovnomerne v otvorenej poľnohospodárskej krajine s hniezdami umiestnenými v búdkach na stĺpoch elektrických vedení. Aktuálny stav je hodnotený stupňom B - **priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.8. *Pŕhľaviar čiernohlavý*

Pŕhľaviar čiernohlavý je bežným druhom otvorenej poľnohospodárskej krajiny, viazaný na priekopy pozdĺž ciest, lúky, remízky, hrádze. Aktuálny odhad početnosti v CHVÚ Ondavská

rovina je 700 hniezdných párov, čo je rovnaká početnosť aká bola udávaná vo vedeckom návrhu CHVÚ. Populácia druhu je stabilná aj napriek niektorým ohrozeniam jeho biotopov. Aktuálny stav je preto hodnotený stupňom B - **priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.2.9. *Prepelica poľná*

Aktuálny odhad početnosti je 150 - 200 párov. V porovnaní s vedeckým návrhom (300) ide o 30 - 50 % pokles. Hoci sú známe problémy na zimoviskách a migračných trasách mimo Európy spôsobujúce celoeurópsky pokles populácie prepelice, k negatívnym zmenám biotopov dochádza aj na hniezdiskách v CHVÚ Ondavská rovina. Celkový stav hodnotený stupňom C - **nepriaznivý stav**.

1.6.3.2.10. *Pipíška chochlatá*

Aktuálny odhad početnosti je 20 - 30 hniezdných párov. Vo vedeckom návrhu z roku 2003 bola jej početnosť odhadovaná na 150 párov. Aktuálne odhadované početnosti sú teda o 80 % nižšie. Druh je u nás typicky obligátnym synantropným druhom a keďže boli intravilány obcí z CHVÚ vyňaté, došlo takto aj k zdanlivo výraznému poklesu populácie, ktorý však reálne nebude až natoľko dramatický. Pokles čiastočne ovplyvnila aj degradácia hniezdných biotopov. Na základe hodnotenia kritérií stavu druhu je stav pipíšky chochlatej hodnotený stupňom C - **nepriaznivý stav**.

1.6.3.3. Cieľový stav druhov

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľa ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. *Cieľový stav druhu orol kráľovský*

V súčasnosti je stav populácie orla kráľovského hodnotený stupňom A ako dobrý, priaznivý a celkový stav druhu v CHVÚ taktiež stupňom A ako dobrý, priaznivý.

Veľkosť populácie orla kráľovského v CHVÚ Ondavská rovina bola v čase vytvárania sústavy CHVÚ v rámci Slovenska so 6 hniezdnymi párami najvyššia spoločne s CHVÚ Slanské vrchy čo sa týka území, kde je druh predmetom ochrany. Podľa aktuálneho zhodnotenia je s deviatimi hniezdnymi párami najvyššia v rámci všetkých CHVÚ, ale zároveň došlo k poklesu početnosti v CHVÚ Slanské vrchy. Predpokladá sa, že páry hniezdiace v Slanských vrchoch sa presťahovali na nižšiu. Vzhľadom na význam populácie tohto druhu v Ondavskej rovine je preto cieľom opatrení v CHVÚ **udržať celkové hodnotenie stavu na stupni A** (tab. č. 2). Medzi čiastkovými kritériami je najmä udržať početnosť populácie na stupni A a zlepšiť stav biotopu zo stupňa B na stupeň A (prítomnosť vetrolamov a solitérnych stromov v krajine).

1.6.3.3.2. *Cieľový stav druhu d'atľa hnedkavý*

Celkový stav d'atľa hnedkavého v Ondavskej rovine je hodnotený stupňom A - dobrý priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bol odhadovaný počet na území Ondavskej roviny so 40 párami štvrtý najvyšší na Slovensku po Dolnom považí, Malých Karpatoch a Poiplí. Podľa aktuálneho zhodnotenia bola v rokoch 2010 - 2012 len 15 - 20 párov. Vyššia početnosť je aktuálne aj v CHVÚ Malá Fatra, a Medzibodrožie. Skutočnosť, že v CHVÚ Ondavská rovina bol zistený nižší počet, je spôsobená predovšetkým nezahrnutím širšieho okolia intravilánov do CHVÚ. V prípade ich zahrnutia by v CHVÚ Ondavská rovina bola aktuálne približne rovnaká početnosť d'atľa hnedkavého ako bola zistená vo vedeckom návrhu CHVÚ. Vzhľadom na celkový význam populácie d'atľa hnedkavého v Ondavskej rovine v rámci Slovenska by tak cieľom opatrení v tomto CHVÚ malo byť **udržať súčasný stav druhu ohodnotený stupňom A - dobrý priaznivý stav** (tab. č. 5), pri súčasnom zlepšení hodnotenia niektorých čiastkových kritérií ako veľkosť populácie a populačný trend (zo stupňa B na stupeň A).

1.6.3.3.3. *Cieľový stav druhu chriaštel' poľný*

Aktuálny stav populácie bol stanovený na úrovni 40 - 60 párov, čo je na rovnakej úrovni ako pri vymedzovaní sústavy Natura 2000. **Cieľom opatrení**, ktoré sú rovnaké ako pri druhu prepelica poľná, je minimálne udržanie súčasnej početnosti druhu pri zohľadnení populačných fluktuácií a poveternostných vplyvov a teda **udržanie stavu na úrovni stupňa B** (tab. č. 8).

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu bocian biely

Pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Ondavská rovina územie so šiestou najvyššou populáciou bociana bieleho na Slovensku (po Medzibodroží, Poiplí, Hornej Orave, Košickej kotline a Laboreckej vrchovine) v územiach, kde bol druh predmetom ochrany. Dnes je poradie iné a Ondavská rovina sa počtom párov dostala na tretie miesto. Zmena poradia je spôsobená nárastom početnosti z 35 na 58 párov. **Cieľovým stavom** by malo byť v CHVÚ **udržanie súčasnej početnosti a stavu na úrovni stupňa A** (tab. č. 11), pričom pri vhodných opatreniach je možné početnosť naďalej zvyšovať.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu ľabtuška poľná

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina uvedená na úrovni až 30 párov. Výsledky aktuálneho monitoringu však poukazujú na výrazný pokles hniezdnej populácie len na 3 páry a teda nepriaznivý stav. Napriek tomu ide o jedno z troch CHVÚ na Slovensku kde je druh predmetom ochrany a preto je potrebné tomuto druhu venovať pozornosť a opatrenia.

Vzhľadom na nízky stav druhu by cieľom malo byť predovšetkým zastavenie poklesu, zabránenie vymiznutiu druhu v CHVÚ Ondavská rovina a obnovenie hniezdných biotopov tak, aby sa súčasná početnosť začala zvyšovať a vytvorili sa tak podmienky pre zlepšenie jeho stavu aspoň do stupňa B (tab. č. 14). Populácia v CHVÚ Ondavská rovina sa nachádza v blízkosti Medzibodrožia, kde je populácia druhu o niečo početnejšia a môže slúžiť ako zdrojová populácia.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu rybárik riečny

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia rybárika riečného v CHVÚ Ondavská rovina uvedená na úrovni 10 párov. Výsledky aktuálneho monitoringu poukazujú na úroveň hniezdnej populácie vo výške 8 - 12 párov. Cieľom programu starostlivosti by malo byť uvedenú populáciu udržať a stabilizovať minimálne na početnosti 10 párov vzhľadom na jednoduchosť opatrení, ktoré môžu k zvýšeniu populácie viesť. **Cieľovým stavom je udržať hodnotenie stavu aspoň na aktuálne hodnotenej úrovni B - priemerný priaznivý stav** (tab. č. 17).

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu sokol rároh

Populácia sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina je stabilná, s výskytom 3 hniezdných párov. **Cieľom programu starostlivosti je udržať súčasný stav populácie aspoň na úrovni B - priemerný priaznivý stav** (tab. č. 20) a vytvoriť nové hniezdne príležitosti, prípadne zlepšiť stav potravných biotopov v území podobnými opatreniami ako pri druhu orol kráľovský.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu pŕhľaviar čiernohlavý

Hniezdna populácia pŕhľaviara čiernohlavého v CHVÚ Ondavská rovina na úrovni 700 párov je podľa aktuálnych výsledkov stabilná. Výsledky monitoringu bežných druhov na Slovensku ako aj v Európe však poukazujú na pokles početnosti tohto druhu. **Cieľom programu starostlivosti je preto naplánovať také opatrenia, ktoré zabezpečia udržanie súčasného stavu populácie (aspoň na úrovni B - priemerný priaznivý stav, tab. č. 23)**. Opatrenia sú podobné ako pri druhoch pipíška chochlatá, ľabtuška poľná.

1.6.3.3.9. Cielový stav druhu prepelica poľná

Aktuálny monitoring zistil populáciu prepelice poľnej v CHVÚ Ondavská rovina na úrovni 150 - 200 párov. Jedná sa tak o nižší počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. **Cielom ochrany** v území by tak malo byť mierne **zlepšenie tohto stavu aspoň na stupeň B priaznivého stavu** (tab. č. 26) a zvýšenie početnosti na 300 párov. Pre zlepšenie stavu prepelice primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chriašteľa poľného. Pri ďalšom hodnotení stavu prepelice však treba brať do úvahy aj fluktuácie, vplyv poveternostných podmienok a problémy na zimoviskách a migračných trasách, ktoré negatívne vplyvajú na druh v celoeurópskom meradle.

1.6.3.3.10. Cielový stav druhu pipiška chochlatá

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie pipišky chochlatej v CHVÚ Ondavská rovina na úrovni 20 - 30 párov. Ide teda o výrazne nižší počet ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. **Cielom ochrany** v území **by tak malo byť podstatné zlepšenie tohto stavu** a zvýšenie početnosti na – aspoň 50 párov **a aspoň dosiahnutie hodnotenia stavu na úrovni stupňa B - priemerný priaznivý stav** (tab. č. 29). Pre zlepšenie stavu pipišky chochlatej primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre pŕhľaviara čiernohlavého a ľabtušku poľnú.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu orol kráľovský

Ochrana orla kráľovského sa stretáva so záujmami poľovníctva, v súvislosti s tým, že prirodzenou potravou orla kráľovského sú okrem iného zajace alebo bažanty. Jeho vplyv na populácie týchto poľovných druhov však nie je tak zásadný, aby spôsobil ich ubúdanie a nemôže byť dôvodom na prenasledovanie druhu. Takéto konflikty v CHVÚ Ondavská rovina sú skôr výnimkou a pri citlivom prístupe orgánov ochrany prírody, Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) alebo zástupcov ochranárskych združení je možné ich riešiť formou komunikácie a osvetly.

K ďalším stretom pri ochrane orla kráľovského dochádza so záujmami o ťažbu dreva (zväčša topoľov) vo vetrolamoch, remízkach alebo solitérnych stromoch, ktoré tvoria v CHVÚ Ondavská rovina jediný hniezdny biotop druhu. Pri povoľovaní výrubov v CHVÚ príslušnými orgánmi je potrebné vždy zohľadňovať potreby druhu a zabezpečovať aj obnovu vyťažených vetrolamov.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu ďateľ hnedkavý

Konkrétny druh ďateľ hnedkavý nie je verejnosti známy, ale patrí medzi ďatle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie ďatľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný - viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreba druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov pri snahách o výruby starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu chriašteľa poľného

V prípade chriašteľa poľného, ako verejnosti neznámeho druhu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chriašteľa poľného môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín a zmenou spôsobu a typu kosenia. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj

negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu bocian biely

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdísk priamo je verejnosťou široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom na to, že bocian je vnímaný ako symbol vidieka na Slovensku pozitívne. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovísk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu o ich odvodnenie, rozoranie alebo zastavanie nie sú niekedy bez vzniku konfliktu a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovie iba jednému zo záujmov, riešiteľné.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu ľabtuška poľná

V prípade ľabtušky poľnej, ako verejnosti neznámeho druhu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však ochrana ľabtušky poľnej môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov, napr. podľa všeobecnej ochrany rastlín a živočíchov v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“). Väčším problémom môžu byť záujmy ochrany druhu na zachovanie lúk, ktoré pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín môžu spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu a musia byť preto povolené príslušnými orgánmi.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny

Rybárik riečny je verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto je ochrana tohto druhu široko akceptovaná. Vzhľadom na spektrum jeho potravy, ktorou sú drobné ryby, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem o fotografovanie tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany druhu. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdísk rušivé vplyvy, vrátane fotografovania.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu sokol rároh

Sokol rároh je širokej verejnosti neznámy druh bez iného osobitného záujmu, ale môže byť predmetom záujmu niektorých špecifických záujmových skupín zameraných na nelegálne využívanie a chov tohto druhu v zajatí. V súčasnosti sú sokoliari schopní tento druh rozmnožovať a krížiť v zajatí. V súčasnosti sú voľne žijúce populácie u nás vystavené menšiemu záujmu vykrádačov hniezd, vzhľadom na vzácnosť tohto druhu je potrebné každé podozrenie preveriť a uskutočniť opatrenia na zabránenie možnosti vykradnutia hniezd.

Ďalším záujmom, ktorý je v strete s potrebami druhu, sú záujmy elektrizačnej prenosovej sústavy (SEPS, a.s.) ktorá vlastní a spravuje elektrické vedenia a stožiare, na ktorých sú inštalované hniezdne budy. Konfliktom je potrebné predchádzať komunikáciou, projektovaním, inštalovaním hniezdných budočiek a spoluprácou pri krúžkovaní mláďat tak, aby nedošlo k poškodzovaniu elektrizačných zariadení a ohrozeniu zdravia a života ľudí.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu pŕhľaviar čiernohlavý

V prípade pŕhľaviara čiernohlavého, ako verejnosti neznámeho druhu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pŕhľaviara čiernohlavého so

záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a krov pozdĺž ciest je v rozpore so záujmami ochrany prhl'aviara čiernohlavého. Takéto opatrenia preto musia byť povolo'ované príslušnými orgánmi.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Ondavská rovina, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom na to, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlatá

V prípade ochrany pipíšky chochlatej, ako verejnosti neznámeho druhu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

CHVÚ sa na 0,17 % prekrýva s územím európskeho významu malej výmery **SKUEV0020 Bisce**, ktoré bolo zaradené do prílohy rozhodnutia Komisie 2008/26/ES z 13. novembra 2007, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma prvý zoznam lokalít európskeho významu v Panónskej biogeografickej oblasti. Územie sa nachádza v severovýchodnej časti CHVÚ, cca 1,5 km južne od územia obce Horovce. SKUEV0020 Bisce sa prekrýva s prírodnou rezerváciou Bisce, kde platí 5. stupeň ochrany. V zmysle uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 495 z 25.10. 2017 k Druhej aktualizácii národného zoznamu území európskeho významu bolo doplnené o **SKUEV0841 Dolný tok Tople a SKUEV0843 Dolný tok Ondavy**. Tým sa prekrýv CHVÚ s územiami európskeho významu rozšíril o 0,08 % a to na severe pod obcou Božčice, a na juhu, východne od obce Hraň. V územiach platí druhý stupeň ochrany.

Zvyšná časť CHVÚ Ondavská rovina sa nachádza v prvom stupni ochrany.

V rámci územia CHVÚ sú evidované prvky územného systému ekologickej stability nadregionálnej a regionálnej úrovne. Alúvium Ondavy na východnej hranici CHVÚ je vyčlenené ako **nadregionálny biokoridor**. V juhovýchodnej časti územia sú vymedzené **dve regionálne biocentrá** severozápadne od obce Hraň, regionálne biocentrum je vymedzené na východ od Trebišova v línii medzi mestom a Novým majerom a v severovýchodnej časti CHVÚ v lokalite Bisce medzi obcou Vojčice a Horovce.

1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

Lesné pozemky sú obhospodarované podľa programov starostlivosti o les (PSL). V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL.

Tabuľka č. 32. Prehľad platných PSL v CHVÚ Ondavská rovina

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera lesných porasov PSL v CHVÚ (ha)
VELATY	2013 - 2022	147,668
ZVYŠOK LHC VELATY	2013 - 2022	41,273
Spolu		188,941

Rozdiel oproti výmere lesných pozemkov v súčasnom katastri nehnuteľností je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL.

Tabuľka č. 33. Zastúpenie kategórií lesa v CHVÚ Ondavská rovina

Kategória lesa	Písmeno kategórie	Kategória (ha)	%
hospodársky		98,78	52,9
ochranný			
osobitného určenia	c	62,72	33,5
	e	25,36	13,6
	spolu	88,08	47,1
Spolu		186,86	100

Tabuľka č. 34. Zastúpenie drevín v lesných porastoch CHVÚ Ondavská rovina

drevina	jaseň štíhly	dub letný	topoľ 1 214	agát biely	topoľ biely	brest poľný	čerešňa vtáčia	javor horský	topoľ osikový	orech vlašský	javor poľný	jeiša lepkavá	lipa malolistá
%	40,2	24,6	16,6	7,4	5,1	1,6	1,1	0,9	0,9	0,8	0,3	0,3	0,2

Výrazné zastúpenie 2. a 3. vekovej triedy je viazané na takmer 25 % podiel topoľa šľachteného v drevinovom zastúpení. Jeho rubná doba je prevažne 30 rokov, takže dochádza k pomerne rýchlej generačnej obmene týchto porastov.

Tabuľka č. 35. Rozdelenie lesných porastov v CHVÚ Ondavská rovina do vekových tried

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	120-140
Zastúpenie v %	2,4	19,2	1,5	7,2	9	25,7	22,1	12,9

Porastové mapy sa nachádzajú v prílohe 6.4.2.

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY

2.1. Historický kontext

Ondavská rovina, ktorá je súčasťou Východoslovenskej nížiny, patrí medzi regióny, kde bola krajina pozmenená ľudskou činnosťou od minulých dôb. Územie bolo už pred stáročiami odlesňované a úrodná pôda bola využívaná na poľnohospodárstvo. Prvou výraznou zmenou teda bolo **odlesnenie rozsiahlych lužných lesov**, ktoré tento úrodný kraj pokrývali. Dnes lesy pokrývajú len 0,93 % rozlohy CHVÚ Ondavská rovina a pôvodné lužné dubové a topoľové lesy už tvoria len nepatrné fragmenty.

Charakteristickým javom na Východoslovenskej nížine boli **pravidelne sa opakujúce záplavy**, ktoré prinášali vlahu a živiny vďaka čomu bola táto oblasť mimoriadne úrodná, ale zároveň spôsobovali straty na životoch, škody na majetku, úrode a obmedzovali možnosť obrábať mnohé lokality. Už pred stáročiami preto ľudia budovali ochranné hrádze a odvodňovacie kanály, ktorých úlohou bola protipovodňová ochrana. Tieto snahy sa zintenzívnili po ničivých povodniach v roku 1844 a výsledkom bolo **v roku 1848 založenie**

Vodného družstva na Ondave so sídlom v Trebišove (druhé na území dnešného Slovenska). Veľká povodeň v auguste 1893 pretrhla hrádze na Ondave a jarná povodeň v roku 1924 mala charakter prírodnej katastrofy a svojimi ničivými účinkami prevýšila všetky povodne od roku 1893. Boli poškodené hrádze na riekach Bodrog, Tica a Ondava. Táto povodeň nastolila požiadavku kategoricky riešiť problém výstavbou čerpacích staníc, hrádzí a reguláciou riek. Po druhej svetovej vojne prešla organizačná štruktúra vodného hospodárstva rôznymi zmenami. Pokračovalo sa vo vodohospodárskych úpravách v zmysle ochrany pred veľkými vodami (úpravy hrádzí, budovanie čerpacích staníc, suchej vodnej nádrže pod Vihorlatom a pod.), v zabezpečovaní vody pre hospodárske využitie a v napínaní ostatných vodohospodárskych činností. Povodne sa v regióne východného Slovenska v podstate pravidelne opakujú, ale vďaka protipovodňovým opatreniam je frekvencia výskytu aj spôsobené škody nižšie. Aj v novodobej histórii sme zaznamenali veľké povodne, napríklad v mesiacoch jún, júl a október 1974, júl - august 2004, máj - jún 2010 (www.svp.sk).

Ondavská rovina je tiež územím, ktorého sa **zmeny vo využívaní krajiny po kolektivizácii od roku 1948** výrazne dotkli a zmenili celkový ráz krajiny s dopadom na život obyvateľov, kultúru a biodiverzitu. Dôsledkom toho je, že tu zaniklo hospodárenie maloroľníkov a tým aj pestrá mozaikovitá krajina, ktorá je predpokladom pre prežitie viacerých druhov. Došlo k veľkoplošnému sceľovaniu pozemkov, rozoraniu medzí, boli založené veľkoplošné lány. Negatívny dopad na biodiverzitu mali rozsiahle hydromelioračné opatrenia za účelom zúrodnenia podmáčaných pôd. Vybuďovala sa hustá sieť odvodňovacích kanálov, čerpacích staníc a tisíce hektárov lúk a polí boli odvodnené drenážou. Tieto opatrenia mali negatívny dopad na biodiverzitu, **mnohé druhy vtákov z územia úplne vymizli** (napr. v minulosti bežný kalužiak červenonohý alebo brehár čiernochvostý) a mnohé druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v územia boli veľmi negatívne ovplyvnené.

Ďalšou zásadnou zmenou vo využívaní krajiny bolo **postupné ukončenie pastvy** spojené s preorientovaním sa na dominantnú rastlinnú výrobu. K týmto zmenám došlo po druhej svetovej vojne ale najmä po roku 1989. V minulosti bol v tomto území typický chov hovädzieho dobytku, vodnej hydiny (husy, kačky) a v menšej miere ovce, kozy, kone, svine. Na území sa nachádza jedno maloplošné chránené územie (prírodná rezervácia Bisce) vyhlásené v roku 2007, ktoré sa prekrýva so SKUEV0020 Bisce.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Ondavská rovina sa z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy využíva **16959,39 ha ako orná pôda**. Na výmere 1044,36 ha sa nachádzajú TTP využívané hlavne na kosenie a pasenie. Sady sa nachádzajú na výmere 9,28 ha. Pôda, ktorá nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 31,53 ha. Tieto plochy sú z väčšej časti zarastené krovínami a iniciálnymi drevinami.

Lesné hospodárstvo

Lesné pozemky zaberajú **necelé 1 % územia** CHVÚ. Porasty sú fragmentálne rozmiestnené po celom území. Veková štruktúra vytvára predpoklad nárastu podielu rubne zreých porastov v nasledujúcich deceniách, čo môže ovplyvniť zastúpenie lesov vyšších vekových stupňov, ovplyvní dostupnosť biotopov lesa v staršom veku na tomto území.

Rekreácia a šport

Územie je **súčasťou Dolnozemplínskeho regiónu cestovného ruchu, kde dominuje letná turistika**, pobyt pri vode, poznávací, kúpeľný a vidiecky turizmus s ťažiskom mimo územia CHVÚ (Zemplínska Šírava, Vihorlat, Slanské vrchy, Tokaj). Vybavenosť cestovného

ruchu, turistické a cykloturistické trasy v území CHVÚ absentujú, územie nemá vyšší potenciál pre budúci rozvoj cestovného ruchu.

Poľovníctvo a rybárstvo

Hlavnou poľovnou zverou v CHVÚ je zver srnčia a diviacia vzhľadom na poľný charakter revírov. Početne menej je zastúpená drobná srstnatá zver (zajac). Z predátorov sa v CHVÚ vyskytuje len líška a ojedinele šakal. Z pernatej zveri je pomerne zastúpený bažant a kačica divá. Nižšie sú stavy jarabíc. Z migrujúcich druhov pernatej zveri hlavne hus divá, hus siatinná a hus bieločelá.

Podľa vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve v znení neskorších predpisov, je povolený lov jarabice poľnej od 16. septembra do 15. októbra, holuba hrivnáka od 1. augusta do 31. októbra, hrdličky záhradnej od 1. augusta do 31. decembra, lysky čiernej od 1. októbra do 15. januára, kačice divej od 1. septembra do 31. januára, husí bieločelých, siatinných a divých od 1. októbra do 20. januára, chochlačky sivej a chochlačky vrkočatej od 1. októbra do 15. januára a sojky, straky a vrany v mimohniezdnom období.

V CHVÚ aktuálne vykonáva

poľovnícke hospodárenie celkove 8 užívateľov poľovních revírov (Topľa Parchovaný, Ondava, Ternava Sečovce, Diviak Veľké Ozorovce-Plechotice, Čelovce, Topoľ Zemplínske Hradište, Stuchla Hraň, Helmec Zemplínska Nová Ves. Poľovnícke hospodárenie sa riadi podľa schváleného plánu chovu a lovu zveri. V poľovních revíroch sa vykonáva prikrmovanie zveri a to hlavne v zimných mesiacoch, roznesenie soli, každoročné sčítanie zveri a budujú sa poľovnícke zariadenia.

Rybárska činnosť v navrhovanom CHVÚ sa riadi zákonom č.139/2002 o rybárstve v znení neskorších predpisov účinným od 1. apríla 2002 a vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 238/2002 Z. z. zo 17.apríla 2002, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o rybárstve (ďalej len „vyhláška“). Podľa vyhlášky sa vody členia na **vody lososové a vody kaprové**. Všetky revíry v CHVÚ patria medzi kaprové vody ktorých užívateľom je Slovenský rybársky zväz (SRZ) Rada Žilina a kaprový revír Miestna organizácia SRZ Trebišov.

Držitelia rybolovných povolení sa riadia platným rybárskym poriadkom. Navrhované zarybňovacie plány pre príslušný revír vypracúva užívateľ rybárskeho revíru na obdobie 3 rokov na predpísanom tlačive. Zarybňovací plán pre príslušný rybársky revír obsahuje minimálnu zarybňovaciu povinnosť vychádzajúcu zo základných charakteristík, úlokov predchádzajúcich rokov a produktivity rybárskeho revíru. Zarybňovací plán pre príslušný rok spĺňa minimálnu zarybňovaciu povinnosť v predpísanom druhu a množstve.

Rybárske kaprové revíry sú zarybnené hlavne kaprom, štukou, zubáčom a ostatnou bielou rybou. Vyskytuje sa tu aj pleskáč, lieň, boleň a sumec.

Ťažba nerastných surovín

CHVÚ je súčasťou vymedzenej geotermálnej oblasti Východoslovenská panva. V území boli realizované viaceré vrty zamerané na geotermálnu energiu v oblasti Trebišova a Dvorianok. Podľa údajov Štátneho geologického ústavu D. Štúra z roku 2017 časť CHVÚ zasahuje do **prieskumného územia Východoslovenská nížina a do 4 chránených ložiskových území (Kravany, Višňov, Stanča a Trebišov)**. Prieskumné územie Východoslovenská nížina je určené aj na vykonávanie geologických prác pre vyhradený nerast horľavý zemný plyn.

V rámci CHVÚ v okolí Trebišova sa nachádza **Dobývací priestor Trebišov a Bačkov** na ťažbu zemného plynu a gazolínu, ide o ložisko s rozvinutou ťažbou. Prevádzkovateľom je NAFTA a.s. Bratislava, ktorá má v územiach 17 zariadení/sond a vykonáva geologické práce a banskú činnosť.

Využitie vody

V rámci širšieho územia je realizovaných a využívaných viacero hydrogeologických vrto. V rámci CHVÚ sú vyhlásené **pásma hygienickej ochrany 2. stupňa vodárenských zdrojov** Trebišov (východne od mesta) a Parchovany (východne od obce). V území boli v minulosti vykonané významné vodohospodárske úpravy tokov s protipovodňovou a odvodňovacou funkciou, vybudované umelé vodné kanály a prevody vôd. V území sú evidované melioračné zásahy.

V širšom území sa nachádzajú **menšie vodné nádrže a rybníky vytvorené človekom** (Veľké Ozorovce, Nižný Žipov, Sečovce), v rámci územia CHVÚ vodná nádrž Nový Ruskov. V zmysle Územného plánu (ÚPN VÚC) Košického samosprávneho kraja je plánovaná výstavba väčšej vodnej nádrže Lastovce, juhozápadne od CHVÚ.

Ďalšie využitie

V centre CHVÚ sa nachádza mesto Trebišov s priemyselnou základňou zameranou predovšetkým na potravinárstvo a inú ľahkú výrobu. Na severozápadnom okraji mesta je v zmysle ÚPN VÚC Košického kraja navrhnutý nový priemyselný park výroby a skladov.

Na území CHVÚ sa nenachádza regionálna skládka komunálneho ani iného odpadu v prevádzke. V zmysle ÚPN VÚC je návrh na vybudovanie skládky komunálneho odpadu v severovýchodnej časti CHVÚ západne od Horoviec. V okolí obcí v rámci celého územia CHVÚ sú evidované záťaže bývalých skládok, väčšina z nich je rekultivovaná, časť je bez úprav a prekrytia.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú viazané na Trebišov a obce vnútri a po obvode CHVÚ, priamo v území sa nenachádzajú. Ako pútnické miesta sa uvádzajú lokality Sečovce a Trebišov. V území sa neevidujú kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia stavu 10 druhov, pre ktoré bolo vyhlásené CHVÚ Ondavská rovina, vyhotoveného ŠOP SR na základe **dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi** v danom hodnotení. V podkapitole 2.3.1. sú navrhnuté opatrenia pre jednotlivé druhy, ktoré sú zhrnuté v podkapitole 2.3.2 podľa spôsobov využívania územia. Zásady a opatrenia uvedené v programe starostlivosti budú realizované v zmysle všeobecne platných právnych predpisov a po konzultácií so správcami dotknutých vodných tokov.

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre orla kráľovského

Na udržanie stavu orla kráľovského na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať v CHVÚ Ondavská rovina nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdnych párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat,

- zabezpečiť zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd,
- v maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality,
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, v maximálne možnej miere v CHVÚ obmedziť výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky),
- podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest a vetrolamových pásov
- eliminovať, resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve,
- celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch,
- zabezpečiť obnovu populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*),
- zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany druhu a informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti.

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa hnedkavého

Na udržanie stavu d'atľa hnedkavého na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende,
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí,
- podpora zachovania starých ovocných drevín v záhradách a sadoch prostredníctvom osvetovej činnosti,
- zachovane starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia).

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre chriašteľa poľného

Na udržanie stavu chriašteľa poľného v početnosti 50 párov (chrapkajúcich samcov) je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci územných a stavebných konaní a v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chriašteľa, napríklad ostránenie zárastu krovín),
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách,
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov,
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov,
- v prípade poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. (napr. § 4) a vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z.

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre bociana bieleho

Na udržanie početnosti 58 párov bociana bieleho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch,
- zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách,
- v rámci územných a stavebných konaní a v procese EIA zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia,
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky,
- pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít,
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov,
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí,
- realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí.

2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre ľabtušku poľnú

Pre zachránenie populácie ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina a vytvorenie biotopov vhodných pre jej zahniezdenie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť monitoring všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ,
- zvýšiť podiel TTP, najmä lúk, pasienkov, lucernovísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov tak, aby zaberali minimálne 3 320 ha (nárast o 20 % oproti súčasnej rozlohe TTP),
- usmerniť hospodárske činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, a pod.),
- zamedziť používanie insekticídov na hniezdných lokalitách a ich bezprostrednom okolí,
- ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia.

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre rybárika riečneho

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie rybárika riečneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít,
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie,
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít,
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho,
- spolupracovať so správcami tokov a miestnou organizáciou SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít,
- organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika.

2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre sokola rároha

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie sokola rároha je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností,
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd,
- evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom,
- zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat,
- zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok,
- zabezpečiť udržanie vhodnej drevinovej skladby v poľnohospodársky využívannej krajine, revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ obmedziť výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky),
- zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine,
- udržať a zvyšovať podiel TTP a uplatňovať agroenvironmentálne schémy,
- dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) v praxi,
- podporovať spôsob hospodárenia, rozšírenie TTP, kosných lúk a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest a vetrolamových pásov,
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi,
- obnovovať populácie vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*),
- zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany druhu a informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti.

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre prhlaviara čiernehohlavého

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie prhlaviara čiernehohlavého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách,
- monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy),
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov (pozemkové spoločenstvá, poľnohospodárske družstvá, Slovenská správa ciest) pri zabezpečovaní ochrany prhlaviara čiernehohlavého a jeho výskytových lokalít: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom prhlaviara čiernehohlavého,
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov,
- podporovať tradičné mozaikovitité využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky,
- organizovať výchovno-vzdelávacie podujatia (napr. prednášky a besedy) pre verejnosť, vlastníkov a užívateľov zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu k ochrane prhlaviara čiernehohlavého, vydávať propagačné materiály.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú

Pre udržanie stavu prepelice primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chriašteľa poľného.

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre pipíšku chochlatú

Pre udržanie stavu pipíšky chochlatej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring hniezdnej populácie v CHVÚ,
- zvýšiť podiel TTP, najmä lúk, pasienkov, lucernovísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov tak, aby zaberali minimálne 3 320 ha (nárast o 20 % oproti súčasnej rozlohe TTP),
- usmerniť hospodárske činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, a pod.),
- ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia,
- komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov).

2.3.2. Návrh zásad a opatrení podľa spôsobov využívania územia

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia stavu druhov, pre ktoré bolo vyhlásené CHVÚ Ondavská rovina, vyhotoveného ŠOP SR na základe dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení. Opatrenia sú zhrnuté podľa nasledujúcich spôsobov využívania územia.

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Až 90,07 % rozlohy CHVÚ zaberá poľnohospodárska pôda a všetky kritériové druhy sú viazané na otvorenú poľnohospodársku krajinu. Z tohto dôvodu je väčšina návrhov opatrení a zásad na využívanie územia z hľadiska predmetov ochrany sústredená v tejto kapitole. Poľnohospodárska výroba v CHVÚ je charakteristická najmä veľkoplošnou intenzívnou poľnohospodárskou výrobou, čo má na predmety ochrany negatívny vplyv. Preto je **nutné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:**

- podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest a vetrolamových pásov,
- zabrániť rozorávaniu existujúcich TTP od 1.4. do 31.7. a zabrániť zmene druhu pozemku z TTP alebo ostatnej zatravnenej plochy na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,
- na pozemkoch vo vlastníctve štátu uprednostňovať tých poľnohospodárov alebo subjekty hospodáriace v poľnohospodárstve, ktoré hospodária v súlade so zásadami ochrany prírody,
- v maximálne možnej miere obmedziť používanie herbicídov, insekticídov a rodenticídov, v prípade ich aplikovania⁴ používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>)⁴.

⁴ zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov; vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín.

- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov,
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, v maximálnej možnej miere v CHVÚ obmedziť výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov,
- ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdneho obdobia,
- podporovať zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch prostredníctvom osvetovej činnosti.

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

Lesné pozemky zaberajú v CHVÚ Ondavská rovina len 0,93 % rozlohy územia. Jediným druhom, ktorý je v CHVÚ čiastočne naviazaný na lesné porasty, je orol kráľovský, ktorý hniezdi napr. v lese Čongov. Preto **je potrebné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:**

- v prípade nájdania hniezda orla kráľovského alebo sokola rároha v prípade potreby vyhlásiť ochranné zóny v okolí hniezda s cieľom limitovania lesohospodárskych prác a vyrušovania.

2.3.2.3. Vodné hospodárstvo

V rámci CHVÚ je realizovaných viacero hydrogeologických vrtov určených pre získanie pitnej vody, nachádzajú sa tu menšie vodné nádrže a plánovaná je jedna väčšia. V minulosti v území došlo k rozsiahlym protipovodňovým úpravám vodných tokov a hydromelioračným úpravám na ornej pôde. Pri ďalšom využití územia je preto potrebné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:

- pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít,
- spolupracovať so správcami tokov a miestnou organizáciou SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdných lokalít.

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

V území CHVÚ sa nachádzajú poľovné revíry takmer na celej rozlohe. Záujmy ochrany druhov dravcov orol kráľovský a sokol rároh môžu byť v konflikte so záujmami poľovníctva. Preto **je potrebné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:**

- v maximálnej možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality a evidovať všetky formy a prípady environmentálnej kriminality,
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít na rybárstvo riečneho.

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

V CHVÚ sa nachádzajú prieskumné územia a chránené ložiskové územia na využívanie geotermálnej energie a aktívne využívané ložisko zemného plynu a gazolínu v Dobývacom priestore Trebišov. Prieskumné územie Východoslovenská nížina je určené aj na vykonávanie geologických prác pre vyhradený nerast horľavý zemný plyn. Pri využívaní nerastných surovín **je potrebné dodržať nasledovné zásady:**

- dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín a vylúčiť ich v prípade, že je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia,
- v prípade realizácie nových projektov ťažby nerastných surovín, ktoré je možné po posúdení dopadov na predmet ochrany realizovať, dôsledne trvať na vypracovaní a dodržaní zmierňujúcich opatrení.

2.3.2.6. Rekreačia a šport

Rekreačia a šport nepredstavujú v súčasnosti reálne ohrozenia predmetov ochrany daného CHVÚ, je však potrebné dôsledne posudzovať investičné zámery zamerané na rozvoj rekreácie a športu, ktoré by mohli mať negatívne dopady na predmet ochrany ak by sa realizovali priamo v území alebo jeho bezprostrednom okolí a mohli by mať dopad na predmety ochrany.

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Okrem vyššie uvedených aspektov, ktoré je potrebné zohľadniť predstavujú potenciálne riziko pre predmety ochrany viaceré ďalšie hrozby. Pri ďalšom využití územia **je preto potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:**

- zabezpečiť každoročný monitoring druhov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ, za účelom získania údajov o stave a trendoch populácií druhov, v prípade orla kráľovského a sokola rároha aj dohľadanie hniezd a označovanie mláďat,
- zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd,
- v prípade poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. (napr. § 4) a vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z.,
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch a v spolupráci so samosprávami zabezpečovať vytváranie nových hniezdných príležitostí,
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho,
- zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok pre sokola rároha,
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie cieľových druhov),
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie mokradí, trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov,
- zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia),
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách vysokého napätia, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi,
- obnovovať populácie vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*),
- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností,
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na informovanie odbornej i laickej verejnosti, na ochranu a výskum druhov ktoré sú predmetom ochrany s cieľom vytvoriť u verejnosti pozitívny vzťah k ochrane cieľových druhov,
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zaspávaním mokradí.

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva, predstavujú len potenciálne riziko pri možných budúcich zámeroch. Ak by sa takéto zábery v budúcnosti objavili je potrebné realizovať aktivity s ohľadom na záujmy predmetov ochrany.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

Pri vymedzení dlhodobých cieľov starostlivosti (3.1.) a operatívnych cieľov starostlivosti (3.2.) nebolo potrebné vymedzovať ekologicko–funkčné priestory.

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

Do roku 2047 boli stanovené nasledovné ciele ochrany:

1. **Zvýšiť početnosť druhov prepelica poľná, ľabtuška poľná a pipíška chochlatá a zlepšiť ich súčasný nepriaznivý stav (v kategórii C) na priaznivý priemerný stav (v kategórii B).⁵**
2. **Zachovať súčasný dobrý priaznivý stav (v kategórii A) u druhov orol kráľovský, ďateľ hnedkavý a bocian biely.⁶**
3. **Minimálne zachovať početnosť u druhov chriaštel' poľný, rybárik riečny, sokol rároh a príhľaviar čiernohlavý a priaznivý stav priemerný (v kategórii B).⁷**
4. **Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 19/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu vtáčích druhov v CHVÚ.**
5. **Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.**

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Vnútorným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplývať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1 - 3 sú predovšetkým **extrémy počasia a nedostatok potravy**. Extrémy počasia (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasia) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to najmä orla kráľovského a sokola rároha. Tento faktor sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. V prípade, ak by populácie oproti aktuálnemu stavu poklesli a v území prežival len posledný pár sokola rároha, prípadne posledné jedince, aj straty spôsobené prirodzenými faktormi by mohli byť pre populáciu fatálne.

Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie druhom, ktoré sú viazané skôr na xerothermné biotopy ako napr. ľabtuška poľná, prepelica poľná a pipíška chochlatá, prípadne rybárikovi riečnemu hniezdiacemu v zemných norách v kolmých brehoch Ondavy. Naopak,

⁵ Podľa klasifikácie stavu ľabtušky poľnej v tab. č. 14, prepelice poľnej v tab. č. 26 a pipíšky chochlatej v tab. č. 29

⁶ Podľa klasifikácie stavu orla kráľovského v tab. č. 2, ďatľa hnedkavého v tab. č. 5 a bociana bieleho v tab. č. 11

⁷ Podľa klasifikácie stavu chriašteľa poľného v tab. č. 8, rybárika riečného v tab. č. 17, sokola rároha v tab. č. 20 a príhľaviara čiernohlavého v tab. č. 23.

extrémne suché a horúce počasie spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými pre druhy chriaštel' poľný, bocian biely a čiastočne prhľaviar čiernohlavý.

Podobne ako extrémny počasie, k nižšej hniezdnej úspešnosti môžu prispieť aj **prirodzené cykly v abundancii drobných zemných cicavcov**. Tieto však značne vedú druhy orol kráľovský a sokol rároh kompenzovať preorientovaním sa na inú potravu a to napríklad na holuby. V súčasnosti sú oveľa väčším rizikom pre územie antropicky podmienené faktory, ktoré môžu limitovať a modifikovať splnenie dlhodobých cieľov a do veľkej miery môžu limitovať aj vplyv prírodných faktorov.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1 - 5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplývať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie, rozorávanie TTP a používanie pesticídov**. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny (všetky výberové druhy okrem rybárika riečneho) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdných a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ. Je otázne či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú vôbec v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako sokol rároh, ľabtuška poľná, prhľaviar čiernohlavý, pipíška chochlatá, chriaštel' poľný, prepelica poľná. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov 1 - 3. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t. j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sysľovísk). Limitujúcim faktorom, ktorý môže limitovať dosiahnutie dlhodobých cieľov 2 a 3 je **prenasledovanie dravcov** v území. Územie Ondavskej roviny nepatrí medzi územia na Slovensku, kde je tento faktor bežným javom, ale je potrebné tento faktor brať na zreteľ. Pri celkovo malej početnosti najmä sokola rároha je však takéto prenasledovanie kritickým rizikom pre jeho dlhodobé prežítvanie. Preto je nevyhnutné, aby štátne orgány systematicky a dlhodobo monitorovali a bojovali proti tejto nelegálnej činnosti a aby bol vypracovaný efektívny systém na odhaľovanie a potrestanie vinníkov. Zároveň je nutné posilniť spoluprácu s užívateľmi poľovných revírov v tejto problematike. V neposlednom rade je dôležité vhodne šíriť osvetu ohľadom významu týchto dravcov a potreby ich ochrany a potreby zmeny poľnohospodárstva v území, ktoré by vytvorilo aj prirodzenú potravnú ponuku a tak eliminovalo možné konflikty s chovateľmi holubov a teda nežiadúci vznik negatívneho vnímania ochrany týchto dravcov.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takú. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a prísun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia a je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozádržných pásov alebo TTP celkovo na poľnohospodárskej pôde pre lepšiu ochranu pred bleskovými povodňami, ako aj pre zlepšenie mikroklimatických podmienok ako ochrana pred klimatickými zmenami a pod.). V prípade Ondavskej roviny je potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodne dedičstvo. Druhy sokol rároh, orol kráľovský je potrebné chrániť obzvlášť ako jedny z najvzácnejších vtákov na Slovensku a v rámci

Európskej únie ale aj Európy vôbec. Druhy ako prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska, ale aj celej Európy.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda sklbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov. Veľmi dôležité v tomto aspekte je aj vyčlenenie dostatočného množstva finančných prostriedkov určených na uplatňovanie jednotlivých spôsobov a foriem náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1 - 3 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Jedná sa v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémny počasie a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (orol kráľovský, sokol rároh) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať do úvahy pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Ondavská rovina pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. **extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách**. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná, chriaštel' poľný, ľabtuška poľná, pŕhľaviar čiernohlavý nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Ondavskej roviny majú tieto zmeny veľmi významný dopad na charakter územia. Extrémne teplé a suché roky, najmä letá, vedú k vysychaniu mokradí a vlhkých lúk. Mení sa druhová skladba lúk. Extrémne silné a dlhotrvajúce zrážky zase budú spôsobovať povodne. Napríklad v prípade chriaštel'a poľného klimatický atlas hniezdného rozšírenia vtákov v Európe predpokladá, že v rokoch 2070-2099 sa Slovensko ocitne na južnej hranici rozšírenia tohto druhu v Európe (Huntley et al. 2007). Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom na prírodné hodnoty, ktoré môže Slovensko stratiť, by v rámci snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen na Ondavskej rovine ale aj v iných chránených územiach) mali slovenské inštitúcie aj naďalej žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo CHVÚ Ondavská rovina môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina.

Stavba nových **investičných zámerov aj za hranicami CHVÚ** predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1 - 3. Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy, veľkými priemyselnými areálmi, solárnymi alebo veternými elektrárnami. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje proces EIA/SEA a primeraného posúdenia vplyvov na CHVÚ, zámery riadne posúdiť a povoliť ich v prípade, že sa nepreukáže negatívny dopad na predmet ochrany.

Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodne výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. **Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálne usmrcovanie počas migrácie** pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomorja ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom na nestabilnú politickú situáciu v týchto krajinách je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyviteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplyvajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltouchvosta hôrneho, ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto je efektívnym opatrením zabezpečenie podmienok na hniezdenie a dožadovanie plnenia medzinárodných dohovorov (Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov sťahovavého vodného vtáctva a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky sa prioritou môžu stať iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zvýšiť početnosť druhov prepelica poľná, ľabtuška poľná a pipiška chochlatá a zlepšiť ich súčasný nepriaznivý stav (v kategórii C) na priaznivý priemerný stav (v kategórii B).

1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie prepelice poľnej na úrovni minimálne 250 - 300 párov/volajúcich samcov.

1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie ľabtušky poľnej na úrovni minimálne 10 párov.

1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pipišky chochlatej na úrovni minimálne 50 párov.

1.4. Zvýšiť rozlohu TTP ako vhodných hniezdných biotopov prepelice poľnej o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3 320 ha).

2. Zachovať súčasný dobrý priaznivý stav (v kategórii A) u druhov orol kráľovský, d'ateľ hnedkavý a bocian biely.

2.1. Udržať populáciu orla kráľovského na úrovni minimálne 9 hniezdných párov.

2.2. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého na priemernej úrovni minimálne 40 párov.

2.3. Udržať populáciu bociana bieleho na minimálnej úrovni 50 hniezdných párov.

2.4. Zabezpečiť, aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha remízok, stromoradií, vetrolamov a lesa, zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.

3. Minimálne zachovať početnosť u druhov chriaštel' poľný, rybárik riečny, sokol rároh, prhl'aviar čiernohlavý a priaznivý stav priemerný (v kategórii B).

- 3.1. Udržať populáciu chriašteľa poľného na minimálnej úrovni 50 chrapkajúcich samcov.
- 3.2. Udržať populáciu rybárika riečneho na minimálnej úrovni 10 hniezdných teritórií.
- 3.3. Udržať populáciu sokola rároha na minimálnej úrovni 3 hniezdne páry.
- 3.4. Udržať populáciu pŕhľaviara čiernohlavého na minimálnej úrovni 700 hniezdných párov.
- 3.5. Zvýšiť rozlohu TTP ako hniezdných biotopov výberových druhov o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3 320 ha).
- 3.6. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, remízok, stromoradií a vetrolamov.

4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 19/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu vtáčích druhov v CHVÚ.

4.1. Na základe monitoringu vtáctva prehodnotiť, či zakázané činnosti vo vyhláške MŽP SR č. 19/2008 Z. z. sú adresné k požiadavkám predmetov ochrany a ak je potrebné, vypracovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu.

5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva

- 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
- 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé lesné celky. V tabuľke č. 36 sú uvedené základné rámce vybrané z modelov pre identifikátory porastov v CHVÚ. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára.

Tabuľka č. 36. Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Obl	Podobl	Č.	KI	TI	So	Pk	Po	It	Zhsst	Hsst	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
04	A		H	V					19	124	76	1						1	00094	110		30	6	8	3	DL 120	MP
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 50-80, JS 10-30, td 0-10, jm 0-20, lp 0-20, jp 0-10, hb 1-30, ol 0-20																				2	JS 90		
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 50-80, JS 10-30, td 0-10, jm 0-20, lp 0-20, jp 0-10, hb 1-30, ol 0-20																							
JPRL:		285_00, 286_00, 288_00, 614_00, 287_00																									
04	A		H	V					19	124	77	1						0	01484	25		10	6	6	1	TS 25	VH
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 50-80, JS 10-30, td 0-10, jm 0-20, lp 0-20, jp 0-10, hb 1-30, ol 0-20																						MH	
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 50-80, JS 10-30, td 0-10, jm 0-20, lp 0-20, jp 0-10, hb 1-30, ol 0-20																							
JPRL:		296_00																									
04	A		H	V					19	124	77	1						1	01484	25		10	6	6	1	TS 25	VH
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 50-80, JS 10-30, td 0-10, jm 0-20, lp 0-20, jp 0-10, hb 1-30, ol 0-20																						MH	
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 50-80, JS 10-30, td 0-10, jm 0-20, lp 0-20, jp 0-10, hb 1-30, ol 0-20																							
JPRL:		610_00, 611_00, 612_00, 615_00																									
04	A		H	V					19	135	75	1						1	05034	60		20	7	8	3	VR 40	MP
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 40-70, JS 20-50, td 0-20, hb 0-20, jm 0-10, lp 0-10, jp 0-10, ol 0-20																				2	JL 70	HP	
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 40-70, JS 20-50, td 0-20, hb 0-20, jm 0-10, lp 0-10, jp 0-10, ol 0-30																							
JPRL:		608_20, 609_20																									
04	A		H	V					19	135	77	1						1	01724	25		10	7	7	1	TS 25	VH
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 40-70, JS 20-50, td 0-20, hb 0-20, jm 0-10, lp 0-10, jp 0-10, ol 0-20																						MH	

Obl	Podobl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	lt	Zhsit	Hsit	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
zloženie:																											
Obnovné drevinové zloženie:		DL 40-70, JS 20-50, td 0-20, hb 0-20, jm 0-10, lp 0-10, jp 0-10, ol 0-20																									
JPRL:		608_10, 608_30, 609_10																									
04	A		H	V					25	208	31	1						1	04724	130		30	7	7	3	DB 130	MP
Cieľové drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
JPRL:		297A01, 298_01, 305A00																									
04	A		H	V					25	208	31	1						0	04724	130		30	7	7	3	DB 130	MP
Cieľové drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
JPRL:		297B00, 299_00																									
04	A		H	V					25	208	78	1						0	04844	40		20	7	7	2	AG 40	MH
Cieľové drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, oi 0-20, ag 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, oi 0-20, ag 1-30, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
JPRL:		305B00																									
04	A		H	V					25	208	83	1						0	04794	110		30	7	7	3	LP 110	MP
Cieľové drevinové zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drevinové zloženie:		DB 40-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-30, lp 0-30, ol 0-20																									
JPRL:		297A02																									

Obl	Podbl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	lt	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
04	A		H	V					25	208	83	1						1	04794	110		30	7	7	3	LP 110	MP
Cieľové zloženie:		drevinové		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																				2	JM 110	HP	
Obnovné zloženie:		drevinové		DB 40-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-30, lp 0-30, ol 0-20																							
JPRL:		298_02																									
04	A		H	V					25	211	77	1						1	04784	30		10	6	6	2	TS 30	VH
Cieľové zloženie:		drevinové		DB 50-90, bk 1-30, cl 5-30, hb 1-30, bo 0-10, sc 0-10																						MH	
Obnovné zloženie:		drevinové		DB 50-90, bk 1-30, cl 5-30, hb 1-30, bo 0-10, sc 0-10																							
JPRL:		607_00																									
04	A		U	V		c			19	124	76	1	B					0	04604	140		40	6	6	3	DL 180	UV
Cieľové zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																				2	JS 140	PH	
Obnovné zloženie:		drevinové		JS 30-50, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																					BP 100	HP	
JPRL:		274_00, 276B00, 277_00																									
04	A		U	V		c			19	124	76	1	C					1	04614	130		20	6	6	3	DL 150	HP
Cieľové zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																				2	JS 120	PH	
Obnovné zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																					BP 100	MP	
JPRL:		278A00, 280_00, 282_00, 283_00, 284_00																									
04	A		U	V		c			19	124	76	1						1	04614	130		20	6	6	3	DL 150	HP
Cieľové zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																				2	JS 120	PH	
Obnovné zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																					BP 100	MP	

Obl	Podbl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	lt	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh		
zloženie:																													
JPRL: 278B00, 281_00, 281_09																													
04	A		U	V		c			19	124	76	1	C					0	04614	130		20	6	6	3	DL 150	HP		
Cieľové zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																							2	JS 120	PH
Obnovné zloženie:		drevinové		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																								BP 100	MP
JPRL: 279_00																													
04	A		U	V		c			19	124	78	1	B					1	04674	90		20	6	6	2	AG 70	MH		
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 20-40, JS 20-40, vz 10-20, lm 5-20, jm 5-20, ag 0-10, jp 0-10, ol 0-10																							3	TD 70	PH
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 20-40, JS 20-40, vz 10-20, lm 10-20, jm 5-20, ag 1-10, jp 1-10, ol 1-10																								DL 160	
JPRL: 273_10, 273_20, 275_00, 276A00																													
04	A		U	V	b	e			19	125	76	5		PR				1	01434	170		98	8		3	DL 180			
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																							2	JS 150	
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									
JPRL: 291_00, 292A00, 293A00, 294A00																													
04	A		U	V	b	e			19	125	76	5		PR				2	03454	170	-10	98	8		3	DL 180			
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																							2	JS 150	
Obnovné zloženie:		drevinové		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									
JPRL: 292B00																													
04	A		U	V	b	e			19	125	76	5		PR				0	01434	170		98	8		3	DL 180			
Cieľové zloženie:		drevinové		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																							2	JS 150	

Obl	Podobl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	lt	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
zloženie:																											
Obnovné drevinové zloženie:		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									
JPRL:	294B00																										
04	A		U	V	b	e			19	125	77	5		PR				1	04984	70		98	8		3	TS 70	
Cieľové drevinové zloženie:		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									
Obnovné drevinové zloženie:		DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20, ts 0-0																									
JPRL:	289_00, 290_00, 293B00																										

Vysvetlivky:

Obl- lesná oblasť, 04-Východoslovenská nížina; Podobl- lesná podoblasť, A-Východoslovenská rovina; Č-časť; Kl- kategória lesa, H-les hospodársky, U-les osobitného určenia; Tl- tvar lesa, V-les vysoký; So- spôsob obhospodarovania, b-porast bez zásahu; Pk- písmeno kategórie, c-prímestské ďalšie lesy s významnou zdravotnou, kultúrnou alebo rekreačnou funkciou, e-lesy v chránených územiach a na lesných pozemkoch s výskytom biotopov európskeho významu alebo chránených druhov; Po- pásmo ohrozenia; lt- imisný typ; Zhslt- združený hospodársky súbor lesných typov; Hslt- hospodársky súbor lesných typov, 124 – hrabové lužné jaseniny, 125 – dubové lužné jaseniny, 135 – brestové lužné jaseniny, 208 – sprašové bukové dúbavy, 211 – živé bukové dúbavy; Hspt- hospodársky súbor porastových typov, 31-dubiny semenného pôvodu, 75 – mäkké luhy, 76 – tvrdé luhy, 77 – topoliny (šľachtené), 78 – agátiny; Sop- stupeň ochrany prírody; Zr- zóna rekreácie, B - B zóna rekreácie, C - C zóna rekreácie; Dchu- druh chráneného územia, PR – prírodná rezervácia; Pho- pásmo hygienickej ochrany; Speci- špecifikátor, Zop- zóna ochrany prírody; Ot- ochranársky typ; Model- číslo modelu; Rd- rubná doba pre platný model; Zrd- zmena rubnej doby; Od- obnovná doba; Dz- doba zabezpečenia; Dn- doba návratnosti; Cv- cieľová výstavba; RVDr- rubný vek drevín; Fh- forma hospodárenia;

Dreviny: BK - buk lesný, DB - dub zimný a letný, DL - dub letný, AG - agát biely, VR - vrbý, TS - topoľ šľachtený, HB - hrab obyčajný, OC - orech čierny, JL - jelša lepkavá, JS - jaseň štíhly, OI - ostatné ihličnaté, TD - topoľ domáci, JM - javor mliečny, JP - javor poľný, LP - lipy, LM - lipa malolistá, BO - borovica sosna, CL - cenné listnaté dreviny, OL - ostatné listnaté dreviny, SC- smrekovec opadavý, VZ - brest väzový, (malými písmenami sú dreviny vyznačené ak ide o vedľajšie dreviny, vtedy ich podiel nesmie presiahnuť 10 %, veľkými písmenami sú dreviny vyznačené ak ide o hlavné dreviny)

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 37, s vyznačením lokality a priority. Z navrhovaných opatrení nasledovné sú už upravené:

- všeobecne – v § 4, ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:
 - 2) ak činnosť uvedená v odseku 1⁸ vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže
- v zmysle § 2 ods. 1 vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z. sa za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany v celom CHVÚ Ondavská rovina, považujú:
 - a) vykonávanie lesohospodárskej činnosti v blízkosti hniezda orla kráľovského a sokola rároha od 15. februára do 31. augusta, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
 - b) vykonávanie práva poľovníctva okrem práva poľovnej stráže a budovanie stavby vrátane poľovníckych zariadení v blízkosti hniezda orla kráľovského a sokola rároha od 15. februára do 31. augusta, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
 - c) rozorávanie existujúcich trvalých trávnych porastov od 1. apríla do 31. júla,
 - d) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu alebo ostatnej zatravnenej plochy na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,
 - e) použitie existujúceho trvalého trávneho porastu na nepoľnohospodárske účely okrem líniových stavieb alebo určených dobývacích priestorov,
 - f) mechanizované kosenie existujúcich trvalých trávnych porastov spôsobom od okrajov do stredu od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára,
 - g) aplikovanie pesticídov na ostatných plochách vrátane drevín rastúcich mimo lesa, úhorov alebo porastov trsti a pálky okrem činností vykonávaných podľa osobitných predpisov,
 - h) aplikovanie pesticídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch od 1. marca do 31. júla okrem odstraňovania invázných druhov rastlín, použitia desikantov pri obnove trvalých trávnych porastov alebo činností vykonávaných podľa osobitných predpisov,
 - i) aplikovanie rodenticídov na ornej pôde alebo existujúcich trvalých trávnych porastoch okrem záhradkárskeho a chatových osád od 1. apríla do 31. septembra.
- v zmysle § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z. sú činnosti ustanovené v odseku 1 písm. a) zakázané, ak sú súčasťou lesného hospodárskeho plánu.

Ostatné nižšie uvedené opatrenia navrhnuté v programe starostlivosti sú organizačno-riadiacim rámcom pre implementáciu ustanovení právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle definície programu starostlivosti ako dokumentácie ochrany prírody a požiadaviek Európskej komisie na určenie merateľných cieľov ochrany a opatrení na ich dosiahnutie. Niektoré opatrenia vyžadujú dodatočné finančné prostriedky, ich realizácia bude podmienená zabezpečením týchto prostriedkov.

⁸ § 4, ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z.: „Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu“.

Tabuľka č. 37. Zoznam navrhovaných opatrení v CHVÚ Ondavská rovina

(vysvetlivky: NP - nízka priorita, SP - stredná priorita, VP - vysoká priorita, vyhláška – vyhláška č. 19/2008 Z. z., zákon – zákon č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, PS – Program starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina)

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie prepelice poľnej na úrovni minimálne 250 - 300 volajúcich samcov				
1.1.1.	Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška PS
1.1.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad ostrárenie zárastu krovin) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov.	CHVÚ	VP	zákon,
1.1.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov.	CHVÚ	SP	zákon
1.1.5.	V prípade poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z.	CHVÚ	NP	zákon, vyhláška, PS
1.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
1.1.7.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie ľabtušky poľnej na úrovni minimálne 10 párov				
1.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
1.2.2.	Usmerniť hospodárske činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, a pod.).	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
1.2.3.	Zamedziť používanie insekticídov na hniezdných lokalitách a ich bezprostrednom okolí.	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.2.4.	Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdneho obdobia.	CHVÚ	SP	PS
1.2.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
1.2.6.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pipíšky chochlatej na úrovni minimálne 50 párov				
1.3.1.	Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie v CHVÚ Ondavská rovina.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
1.3.2.	Usmerniť hospodárske činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, a pod.).	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
1.3.3.	Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdneho obdobia.	CHVÚ	SP	PS
1.3.4.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
1.3.5.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť rozlohu TTP ako vhodných hniezdných biotopov prepelice poľnej o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3 320 ha)				
1.4.1.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnych porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov.	CHVÚ	VP	PS
1.4.2.	Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3 320 ha.	CHVÚ	VP	PS
1.4.3.	Podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky.	CHVÚ	SP	PS
1.4.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov.	CHVÚ	SP	zákon
1.4.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
1.4.6.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu orla kráľovského na úrovni minimálne 9 hniezdných párov				
2.1.1.	Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdných párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
2.1.2.	Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
2.1.3.	V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného usmrcovania, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality.	CHVÚ	VP	zákon,
2.1.4.	Eliminovať, resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
2.1.5.	Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení a výstavbu nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch.	CHVÚ	VP	zákon, , PS
2.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
2.1.7.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
2.1.8.	Obnoviť populácie vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>).	CHVÚ	SP	PS
2.1.9.	Podporiť chov hospodárskych zvierat v území a ich voľné pasenie v krajine.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého na priemernej úrovni minimálne 40 párov				
2.2.1.	Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
2.2.2.	Zachovať drevinovú vegetáciu v obciach, staré stromy v záhradách, ovocných sadoch, parkoch, cintorínoch, stromoradiach.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať populáciu bociana bieleho na minimálnej úrovni 50 párov				
2.3.1.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch.	CHVÚ	VP	PS
2.3.2.	Zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách.	CHVÚ	VP	PS
2.3.3.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia.	CHVÚ	SP	zákon
2.3.4.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky.	CHVÚ	NP	PS
2.3.5.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí.	CHVÚ	VP	zákon
2.3.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
2.3.7.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 2.4. Zabezpečiť, aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha remízok, stromoradií, vetrolamov a lesa, zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene				
2.4.1.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky).	CHVÚ	VP	PS
2.4.2.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov ako potenciálnych hniezdných biotopov orla kráľovského	CHVÚ	NP	PS
2.4.3.	Zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia).	CHVÚ	VP	PS
2.4.4.	Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia.	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 3.1. Udržať populáciu chriašťa poľného na minimálnej úrovni 50 chrapkajúcich samcov				
3.1.1.	Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende v CHVÚ.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
3.1.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chriašťaťa, napríklad odstránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška, PS
3.1.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách.	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov.	CHVÚ	VP	zákon, PS
3.1.5.	V prípade poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z.	CHVÚ	SP	PS
3.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
3.1.7.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu rybárika riečneho na minimálnej úrovni 10 párov				
3.2.1.	Zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít, monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie.	CHVÚ	VP	zákon
3.2.2.	Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ - Nižný Hrabovec), vypúšťaním močovky.	CHVÚ	NP	PS
3.2.3.	V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho.	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu sokola rároha na minimálnej úrovni 3 hniezdne páry				
3.3.1.	Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ.	CHVÚ	VP	PS
3.3.2.	Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat.	CHVÚ	VP	zákon, PS
3.3.3.	Zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	CHVÚ	NP	zákon, PS
3.3.4.	Evidovať všetky prípady environmentálnej krminality v súvislosti s druhom.	CHVÚ	VP	PS
3.3.5.	Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok.	CHVÚ	SP	PS
3.3.6.	Dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) a kontrolovať ich aplikáciu v praxi.	CHVÚ	SP	PS
3.3.7.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách vysokého napätia, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi.	CHVÚ	VP	zákon,
3.3.8.	Vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu minimálne 20 km od CHVÚ.	CHVÚ	SP	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
3.3.9.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
3.3.10.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
3.3.11.	Obnoviť populácie vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>).	CHVÚ	SP	PS
3.3.12.	Podporiť chov hospodárskych zvierat v území a ich voľné pasenie v krajine.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 3.4. Udržať populáciu prhľaviara čiernohlavého na minimálnej úrovni 700 párov				
3.4.1.	Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie.	CHVÚ	VP	zákon, PS
3.4.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách.	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.4.3.	Monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy).	CHVÚ	NP	PS
3.4.4.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
3.4.5.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 3.5. Zvýšiť rozlohu TTP ako hniezdných biotopov výberových druhov o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3 320 ha)				
3.5.1.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov.	CHVÚ	VP	vyhláška, PS
3.5.2.	Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak, aby TTP zaberali minimálne 3 320 ha.	CHVÚ	VP	PS
3.5.3.	Podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky.	CHVÚ	SP	PS
3.5.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov.	CHVÚ	VP	zákon
3.5.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP.	CHVÚ	VP	vyhláška
3.5.6.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 3.6. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, remízok, stromoradií a vetrolamov				
3.6.1.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky).	CHVÚ	VP	PS
3.6.2.	Pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít.	CHVÚ	VP	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
3.6.3.	V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov.	CHVÚ	VP	Zákon, PS
3.6.4.	Zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine.	CHVÚ	NP	PS
Operatívny cieľ č. 4.1. Na základe monitoringu vtáctva prehodnotiť, či zakázané činnosti vo vyhláske MŽP SR č. 19/2008 Z. z. sú adresné k požiadavkám predmetov ochrany a ak je potrebné, vypracovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu				
4.1.1.	Formou štúdie zhodnotiť právne bariéry obmedzujúce realizáciu opatrení programu starostlivosti a navrhnúť riešenia	CHVÚ	VP	PS
4.1.2.	Vytvoriť vhodné agroenvironmentálne schémy pre podporu biodiverzity vyhovujúce aj pre udržanie populácie ľabtušky a pipišky.	CHVÚ	VP	PS
4.1.3.	Zistiť úroveň populácie ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina cieleným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	CHVÚ	VP	zákon
4.1.4.	Zistiť úroveň populácie pipišky chochlatej v CHVÚ Ondavská rovina cieleným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláska, PS
4.1.5.	Zamedziť rozorávaniu TTP.	CHVÚ	VP	vyhláska, PS
4.1.6.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
4.1.7.	Na základe monitoringu a štúdie pripraviť návrh zmeny všeobecne záväzného predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality				
5.1.1.	Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti.	CHVÚ	VP	PS
5.1.2.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov v CHVÚ a ich biotopov.	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov do vykonávania praktického manažmentu				
5.2.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov o správnom spôsobe kosenia.	CHVÚ	VP	PS
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika riečneho a jeho hniezdných lokalít.	CHVÚ	SP	PS
5.2.3.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov pri zabezpečovaní ochrany výberových druhov a ich biotopov: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom druhov (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním TTP, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia, pri tvorbe a realizácii agroenvironmentálnych programov.	CHVÚ	VP	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
5.2.4.	Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov).	CHVÚ	SP	PS

Realizačné aktivity navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 38 - Aktivita „Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-01 Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.3, 3.1., 3.3., 3.4., 3.5., 4.1.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.7., 1.2.6., 1.3.5., 1.4.2., 1.4.6., 2.1.7., 2.1.8., 2.3.7., 3.1.7., 3.3.10., 3.3.11., 3.4.5., 3.5.2., 3.5.6., 4.1.2.
4. Stručný popis	V rámci opatrenia sa revitalizujú trávne porasty, zabezpečí sa pravidelný a vhodný manažment trávnych porastov (kosenie, pastva) na rozlohe minimálne stoviek hektárov ha a to svojpomocne alebo formou podpory farmárov. Okrem toho na ostatných plochách v CHVÚ Ondavská rovina sa vytvoria trávne porasty tak aby sa ich celková rozloha v CHVÚ zvýšila o 20 % oproti súčasnému stavu na minimálne 3 320 ha. Rozpadávajúce alebo vyrúbané vetrolamy budú dosádzané autochtónnymi drevinami.
5. Detailnejší popis	V prvom kroku bude nevyhnutné vytipovať pozemky, na ktorých je možné zatravnenie zrealizovať a tiež lúky a vetrolamy, ktoré je potrebné obnoviť. V prípade pozemkov vo vlastníctve a správe štátu (napr. SPF) je potrebné s príslušným rezortom (MPRV SR) dohodnúť podmienky a spôsob, akým môže dôjsť k zatravneniu. V prípade súkromných vlastníkov je potrebné nájsť takých, ktorí budú mať záujem sa zapojiť do aktivít na zatravnenie a pravidelný manažment a budú za to mať ponúknuté finančné náklady/náhrady za zmenu, resp. obmedzenie hospodárenia alebo finančný príspevok. Po vzniku dohôd je nevyhnutné zrealizovať samotné zatravnenie a vysádzanie vetrolamov a následne budú realizovať manažment ŠOP SR alebo sa dohodne vhodnou formou (napríklad zmluvnou starostlivosťou) na dlhodobom vhodnom obhospodarovaní zatravněných pozemkov (napr. kosenie, alebo pastva a pod.).
6. Priorita	Stredná až vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	r. 2018 - 2022
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, vlastníci a užívatelia pozemkov
10. Odhadované výdavky/ rok	8 500 € v rokoch 2018 a 2022; 12 000 €/rok v rokoch

	2019 – 2021.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ⁹
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z realizácie opatrenia.

Tabuľka č. 39 - Aktivita „Zlepšenie a zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-02 Zlepšenie a zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	2.3, 3.2., 3.3., 5.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.3.1., 2.3.4., 3.2.3., 3.3.5., 5.2.2.
4. Stručný popis	Opatrenie podporí opravu, údržbu a výstavbu nových hniezdných podložiek pre bociany biele, úpravu hniezdných stien rybárika riečneho na rieke Ondava a výrobu búdok, ich prepravu, nákup výbavy na lezenie, inštaláciu búdok pre sokola rároha. Minimálny počet jednotlivých hniezd a búdok bude zodpovedať cieľovej početnosti druhov.
5. Detailnejší popis	V rámci tohto opatrenia bude najprv nevyhnutné vybrať problémové hniezda bocianov, vhodné lokality na vyvesenie búdok a úpravu hniezdných stien. Následne bude nevyhnutné zabezpečiť opravu a inštalovanie hniezdných podložiek, výrobu a inštaláciu búdok na vybrané lokality, zabezpečiť zemné práce na úpravu hniezdných stien. Dlhodobou bude nevyhnutné vytvorené hniezdné možnosti udržiavať, resp. dopĺňať.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, vlastníci a užívatelia pozemkov
10. Odhadované výdavky/ rok	2 400 €/rok v rokoch 2018 – 2022; v rokoch 2023-2047- 200 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹⁰
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z realizácie opatrenia.

Tabuľka č. 40 - Aktivita „Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-03 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 3.3.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.1.5., 3.3.7.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Opatrenie zahŕňa vytvorenie technických zábran ako

⁹ Predpokladá sa využitie vlastných zdrojov občianskych združení a ŠOP SR

¹⁰ Predpokladá sa čiastočné využitie vlastných zdrojov ŠOP SR a občianskych združení

	na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby). Na realizáciu opatrenia sú potrebné vysokozdvížne plošiny, rebríky, techniku pre prácu vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
5. Detailnejší popis aktivít	<p>V rámci opatrenia bude nevyhnutné zabezpečiť aby všetky stĺpy elektrických vedení v CHVÚ boli ošetrené zábranami na zníženie rizika mortality.</p> <p>Zároveň bude nevyhnutné monitorovať elektrické vedenia a prioritne ošetriť tie neošetrené stĺpy, kde je dnes mortalita, resp. zranenia vyššie, resp. monitoringom zistiť stĺpy s poškodenými zábranami a tie doplniť. Takisto je potrebné monitoringom zistiť kritické miesta, kde dochádza k úhynu na samotných vedeniach a aj drôty elektrických vedení označiť prvkami, ktoré ich viac zvýrazia a znížia riziko mortality.</p> <p>V prípade možnosti zvýšeného finančného krytia tohto opatrenia je potrebné zvážiť realizáciu umiestnenia kritických úsekov elektrického vedenia pod zem.</p>
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	Subjekt prevádzkujúci príslušné elektrické vedenia, ŠOP SR
10. Odhadované výdavky/ rok	Rok 2018 - 2 500 €; v období 2019-2047 - 2 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Iné zdroje ¹¹
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 41 - Aktivita „Obnova populácií sysľa pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-04 Obnova populácií sysľa pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 3.3.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.1.8., 3.3.11.
4. Stručný popis	Opatrenie zahŕňa re-introdukciiu sysľa pasienkového na vhodných lokalitách ako prirodzenej potravy orla kráľovského a sokola rároha. Na realizáciu opatrenia sú potrebné odchyťové zariadenia, materiál a zariadenia na prevoz a vypúšťanie sysľov.
5. Detailnejší popis	V rámci opatrenia bude nevyhnutné zabezpečiť výber lokalít s trávnatými porastmi, ktoré budú vhodné pre vypúšťanie a prežívanie sysľov. Následne bude potrebné nájsť vhodnú zdrojovú populáciu a zabezpečiť odchyť, prevoz a vypúšťanie sysľov, ktoré bude podľa potreby nutné opakovať aj niekoľko rokov. Následne je nutné populáciu sysľov sledovať a zabezpečiť vhodný manažment trávnatých biotopov.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ

¹¹ Predpokladá sa využitie zdrojov distribučných spoločností

8. Obdobie realizácie	2018 - 2021 re-introdukcia sysľa s následnou starostlivosťou o novú populáciu a jej biotopy.
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, vlastníci, užívatelia pozemkov
10. Odhadované výdavky/ rok	10 000 €/rok počas rokov 2018 – 2021.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹²
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z realizácie opatrenia.

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 42 - Aktivita „Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-05 Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 4.1.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4., 1.2.5., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.4., 1.4.5., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.1.6., 2.1.9., 2.2.1., 2.2.2., 2.3.1., 2.3.3., 2.3.5., 2.3.6., 2.3.7., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4., 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.6., 3.1.7., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.4., 3.4.6., 3.4.8., 3.4.9., 3.4.10., 3.4.12., 3.5.1., 3.5.2., 3.5.3., 3.5.4., 3.5.5., 3.6.1., 3.6.3., 3.6.4., 3.6.5., 3.6.6., 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.5., 4.1.6.
4. Stručný popis	Opatrenie zahŕňa každoročný monitoring populácií predmetu ochrany v CHVÚ a zároveň negatívnych a pozitívnych faktorov pôsobiacich na tieto výberové vtáčie druhy v CHVÚ. Zároveň vzhľadom na nepriaznivý stav niektorých predmetov ochrany tento monitoring zhodnotí dosiahnuteľnosť cieľov ochrany. Opatrenie tiež zahŕňa kontrolu dodržiavania predpisov ochrany prírody priamo v teréne na území CHVÚ a systematickú kontrolu a ochranu biotopov predmetov ochrany v CHVÚ.
5. Detailnejší popis	V prvých rokoch realizácie bude nevyhnutné realizovať detailný monitoring vtáctva v celom CHVÚ a to ako kritériových druhov, tak aj ostatných pre celkové vyhodnotenie možných medzidruhových interakcií (napríklad v prípade sokola kobcovitého vo vzťahu ku krkacovitým a hniezdnym príležitostiam). Okrem toho v prvých rokoch bude nevyhnutné sledovať aj faktory ovplyvňujúce predmet ochrany (stav biotopov, potravná ponuka, vyrušovanie a iné) v území. V ďalších rokoch po realizácii komplexnejšieho monitoringu bude nevyhnutné zabezpečiť monitoring

¹² Predpokladá sa využitievlastných zdrojov ŠOP SR a občianskych združení

	populácií predovšetkým u predmetov ochrany.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, výskumné inštitúcie (univerzity, Slovenská akadémia vied a i.)
10. Odhadované výdavky/ rok	2 500 €/rok v rokoch 2018-2019; 5 400 €/rok v rokoch 2020-2021; 3 400 € v roku 2022; v rokoch 2023-2047 - 500 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy a finančný nástroj LIFE ¹³ (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹⁴
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory opatrenia, údaje zapísané do databáz.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 43 - Aktivita „Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Ondavská rovina“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-06 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	5.1., 5.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	5.1.1., 5.1.2., 5.2.1., 5.2.4.
4. Stručný popis	Vydanie publikácií (propagačných, ale aj príprava článkov do regionálnych a iných médií), letákov. Súčasťou opatrenia je aj príprava exkurzií, prednášok a podobných podujatí pre širokú verejnosť ale aj užívateľov a vlastníkov pôdy.
5. Detailnejší popis	Budú sa realizovať exkurzie pre verejnosť v rámci CHVÚ pre zvýšenie povedomia o najcennejších lokalitách územia. V rámci realizačného opatrenia sa vytlačia letáky o lokalite a aspoň do regionálnych médií sa pravidelne budú umiestňovať aktuality z územia (hniezdenie, výskyt vzácnych druhov, ochrannárske úspechy, ale aj zistenie nelegálnych aktivít). Realizovať sa budú prednášky na školách a realizovať workshopy, resp. stretnutia s užívateľmi a vlastníckmi pozemkov za účelom zlepšenia hospodárenia, tam kde o takéto stretnutia bude záujem.
6. Priorita	Stredná až vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2018 - 2047)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, samosprávy, školy,
10. Odhadované výdavky/ rok	1 600 €/rok v rokoch 2018 a 2022; 3 600 €/rok v

¹³ Aktivity by mali byť v r. 2018 realizované aj z ukončovaného projektu LIFE13/NAT/SK/001272 ENERGY

¹⁴ Predpokladá sa využitie vlastných zdrojov ŠOPSR, občianskych združení a výskumných inštitúcií

	rokoch 2019 – 2021; v rokoch 2023-2047 - 500 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹⁵
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa na konci roka.

Tabuľka č. 44 - Aktivita „Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z. a v prípade potreby návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU037-07 Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z. a v prípade potreby návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1
3. Príslušné opatrenie pre druhy	4.1.2., 4.1.3., 4.1.5.
4. Stručný popis	Na základe výsledkov mapovania prehodnotiť znenie vyhlášky z hľadiska zahrnutia druhov vtáctva medzi predmety ochrany, zakázaných činností a vytýčenia hraníc územia. V prípade potreby vypracovanie návrhu nového právneho predpisu.
5. Detailnejší popis	Východiskom bude monitoring a získané vedomosti o populáciách výberových druhov a ich ohrozeniach. návrh právneho predpisu bude vypracovaný a prerokovaný
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	r. 2018 - 2022
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR
10. Odhadované výdavky/ rok	1 200 € / rok v rokoch 2018-2022.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹⁶
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z realizácie opatrenia, prípadne vydanie nariadenia vlády.

¹⁵ Predpokladá sa využitie vlastných zdrojov ŠOP SR a občianskych združení.

¹⁶ Predpokladá sa využitie vlastných zdrojov ŠOP SR

Tabuľka č. 45. Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných výdavkov programu starostlivosti (roky 2018 - 2033)

Kód aktivity	Názov aktivity	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
SKCHVU037-01	Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov	8 500	12 000	12 000	12 000	8 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU037-02	Zlepšenie a zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
SKCHVU037-03	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	2 500	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
SKCHVU037-04	Obnova populácií sysla pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina	10 000	10 000	10 000	10 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU037-05	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich	2 500	2 500	5 400	5 400	3 400	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU037-06	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Ondavská rovina	1 600	3 600	3 600	3 600	1 600	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU037-07	Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z. a v prípade potreby návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu (€)		28 700	33 700	36 600	36 600	19 100	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200

Tabuľka č. 46. Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných výdavkov programu starostlivosti (roky 2034 - 2047)

Kód aktivity	Názov aktivity	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2018-47
SKCHVU037-01	Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53 000
SKCHVU037-02	Zlepšenie a zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	17 000
SKCHVU037-03	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	60 500
SKCHVU037-04	Obnova populácií syŝla pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40 000
SKCHVU037-05	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	31 700
SKCHVU037-06	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Ondavská rovina	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	26 500
SKCHVU037-07	Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z. a v prípade potreby návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 000
Spolu (€)		3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	234 700

Tabuľka č. 47 Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2018-2033)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
ŠOP SR vlastné zdroje	0	0	0	0	0	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240
SOP SR štátny rozpočet	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960
Európske štrukturálne a investičné fondy ¹⁷	22 500	28 000	33 400	33 400	15 900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIFE	3 100	1 875	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje ¹⁸	1 900	2 625	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Spolu	28 700	33 700	36 600	36 600	19 100	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200

Tabuľka č. 48 Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2034-2047)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2018-2047
ŠOP SR vlastné zdroje	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	6 000
SOP SR štátny rozpočet	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960	960	30 000
Európske štrukturálne a investičné fondy ¹⁷	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	133 200
LIFE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 975
Iné zdroje ¹⁸	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	60 525
Spolu	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	234 700

¹⁷ Vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu a oprávnených žiadateľov

¹⁸ Ide napr. o zdroje subjektov prevádzkujúce príslušné elektrické vedenia, občianskych združení, výskumných inštitúcií ai.

4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI

Tabuľka č. 49. Zoznam dlhodobých a operatívnych cieľov a opatrení programu starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina, ich indikátorov a spôsobov overenia.

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
<u>Dlhodobé ciele</u>			
1. Zvýšiť početnosť druhov prepelica poľná, ľabtuška poľná a pipíška chochlatá a zlepšiť ich súčasný nepriaznivý stav (v kategórii C) na priaznivý priemerný stav (v kategórii B).	Kategória stavu	Pravidelné vyhodnotenie stavu (raz za 5 - 6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zachovať súčasný dobrý priaznivý stav (v kategórii A) u druhov orol kráľovský, ďateľ hnedkavý a bocian biely.	Kategória stavu	Pravidelné vyhodnotenie stavu (raz za 5 - 6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Minimálne zachovať početnosť u druhov chriaštel' poľný, rybárik riečny, sokol rároh, prhlviar čiernohlavý a priaznivý stav priemerný (v kategórii B).	Kategória stavu	Pravidelné vyhodnotenie stavu (raz za 5 - 6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 19/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu vtáčích druhov v CHVÚ.	Prehodnotenie vyhlášky a prípadne aj návrh nového právneho predpisu	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak nie sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné)
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
<u>Operatívne ciele</u>			
1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie prepelice poľnej na úrovni minimálne 250 - 300 párov/ volajúcich samcov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie ľabtušky poľnej na úrovni minimálne 10 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pipíšky chochlatej na úrovni minimálne 50 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4. Zvýšiť rozlohu TTP ako vhodných hniezdných biotopov prepelice poľnej o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3 320 ha).	Rozloha TTP	Záznamy z kontroly, poľnohospodárskych informačných systémov	Plní sa/ neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.1. Udržať populáciu orla kráľovského na úrovni minimálne 9 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2. Udržať populáciu ďatľa hnedkavého na priemernej úrovni minimálne 40 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.3. Udržať populáciu bociana bieleho na minimálnej úrovni 50 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.4 Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha remízok, stromoradií a vetrolamov, zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.	Rozloha stromoradií a remízok	Záznamy z kontroly, letecké snímky	Plní sa / neplní sa
3.1. Udržať populáciu chriašteľa poľného na minimálnej úrovni 50 chrapkajúcich samcov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2. Udržať populáciu rybárika riečneho na minimálnej úrovni 10 hniezdných teritórií.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3. Udržať populáciu sokol rároh na minimálnej úrovni 3 hniezdne páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4. Udržať populáciu príhľaviara čiernohlavého na minimálnej úrovni 700 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5. Zvýšiť rozlohu TTP ako hniezdných biotopov výberových druhov o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3 320 ha).	Rozloha TTP	Záznamy z kontroly, poľnohospodárskych informačných systémov	Plní sa/ neplní sa
3.6. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, remízok, stromoradií a vetrolamov.	Rozloha stromoradií a remízok	Záznamy z kontroly, letecké snímky	Plní sa / neplní sa
4.1. Na základe monitoringu vtáctva prehodnotiť, či zakázané činnosti vo vyhláske MŽP SR č.	Návrh všeobecne záväzného právneho predpisu a jeho	Predmety ochrany novej právnej úpravy alebo zhotovená	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
19/2008 Z. z. sú adresné k požiadavkám predmetov ochrany a ak je potrebné, vypracovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu.	prerokovanie - v prípade potreby, inak štúdia	štúdia	
5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.5. V prípade poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zák. č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.1. Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.2. Usmerniť hospodárske činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.3. Zamedziť používanie insekticídov na hniezdných lokalitách a ich bezprostrednom okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.6. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.1. Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie v CHVÚ Ondavská rovina	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. Usmerniť hospodárske činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3. Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.1. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov			
1.4.2. Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3 320 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.3. Podporovať tradičné mozaikovité využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.6. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.1. Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdných párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.2. Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.3. V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného usmrcovania, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.4. Eliminovať, resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení a výstavbi nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.7. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.		organizácie OP	
2.1.8. Obnoviť populácie vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>).	Počet aktívnych sýľovísk	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
2.1.9. Podporiť chov hospodárskych zvierat v území a ich voľné pasenie v krajine.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2.2. Zachovať drevinovú vegetáciu v obciach, staré stromov v záhradách, ovocných sadoch, parkoch, cintorínoch, stromoradiach.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.1. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	Počet preložených a ošetrených hniezd	Záznamy z manažmentu	Plní sa / neplní sa
2.3.2. Zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.3.3. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.4. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky.	Počet upravených preložených hniezd	Záznamy z manažmentu	Plní sa / neplní sa
2.3.5. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.7. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.1. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom	Počet vysadených sadeníc	Záznamy z manažmentu	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky).			
2.4.2. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov ako potenciálnych hniezdných biotopov orla kráľovského	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.3. Zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia).	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4. Ponechávať medze, okraje poľných ciest a nevyužívané úhory bez zásahu počas hniezdného obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.1. Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnjej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chriašteľa, napríklad odstránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.5. V prípade poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 19/2008 Z. z.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.2.1. Zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít, monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.2. Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ - Nižný hrabovec), vypúšťaním močovky	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.3. V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdné možnosti rybárika riečneho	Počet upravených hniezdných lokalít rybárika riečneho	Záznamy z realizácie manažmentu	Plní sa / neplní sa
3.3.1. Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.2. Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.3. Zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.4. Evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.5. Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok	Počet vyvesených a opravených búdok	Záznamy z realizácie manažmentu	Plní sa / neplní sa
3.3.6. Dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) v praxi	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.7. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdížka stagnuje alebo rastie)
3.3.8. Vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.9. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.10. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.			
3.3.11. Obnoviť populácie vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>).	Počet aktívnych sysľovísk	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
3.3.12. Podporiť chov hospodárskych zvierat v území a ich voľné pasenie v krajine.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.1. Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.3. Monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.4. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.5. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.1. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.2. Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerny, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3 320 ha.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.3. Podporovať tradičné mozaikovitú využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.5.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.6. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.1. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky).	Počet vysadených sadeníc	Záznamy z manažmentu	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.6.2. Pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.3. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.4. Zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.1. Formou štúdie zhodnotiť právne bariéry obmedzujúce realizáciu opatrení programu starostlivosti a navrhnuť riešenia	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / Neplní sa
4.1.2. Vytvoriť vhodné agroenvironmentálne schémy pre podporu biodiverzity vyhovujúce aj pre udržanie populácie ľabtušky a pipíšky.	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.3. Zistiť úroveň populácie ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina cieleným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.1.4. Zistiť úroveň populácie pipíšky chochlatej v CHVÚ Ondavská rovina cieleným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.1.5. Zamedziť rozorávaniu TTP.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.6. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.			
4.1.7. Na základe monitoringu a štúdie pripraviť návrh zmeny všeobecne záväzného predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina	Návrh všeobecne záväzného právneho predpisu a jeho prerokovanie - v prípade potreby, inak štúdia	Predmety ochrany novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
5.1.1. Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.1.2. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a ich biotopov.	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov o správnom spôsobe kosenia	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika riečného a jeho hniezdných lokalít	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.3. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov pri zabezpečovaní ochrany výberových druhov a ich biotopov: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom druhov (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním TTP, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na TTP a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia, pri tvorbe a realizácii agroenvironmentálnych programov.	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.4. Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Bél, A., 2009. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice
- Collar, N. (2005). Common Stonechat (*Saxicola torquatus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58515> on 16 September 2015).
- Danko, Š. (2002). L'abtuška poľná (*Anthus campestris*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Danko a Chavko (2002). Orol kráľovský (*Aquila heliaca*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>
- Demko, M. (2001). Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) na území Slovenska. ŠOP SR, Banská Bystrica.
- Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Elliott, A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). White Stork (*Ciconia ciconia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52744> on 16 September 2015).
- Ferianc, O. (1977). Vtáky Slovenska 1. Veda, Bratislava.
- Fulín, M. (2002). Bocian biely (*Ciconia ciconia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Fulín, M. a Gúgh, J. (2014). Bocian biely (*Ciconia ciconia*) na Slovensku. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Alcedo atthis* - Ledňáček říční. In: Ptáci - Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Aquila heliaca* - Orel královský. In: Ptáci - Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Coturnix coturnix* - Křepelka polní. In: Ptáci - Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Crex crex* - Chřástal polný. In: Ptáci - Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Saxicola torquatus* - Bramborníček černohlavý. Academia, Praha. In: Ptáci - Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.
- Chavko, J. (2002). Sokol rároh (*Falco cherrug*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- de Juana, E. & Suárez, F. (2004). Crested Lark (*Galerida cristata*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57674> on 17 September 2015).
- Karaska, D. a Slobodník, V. (2002). Rybárik obyčajný (*Alcedo atthis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Krištín, A. 2002b. Pipíška chochlatá (*Galerida cristata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Krištín, A. 2002a. Pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

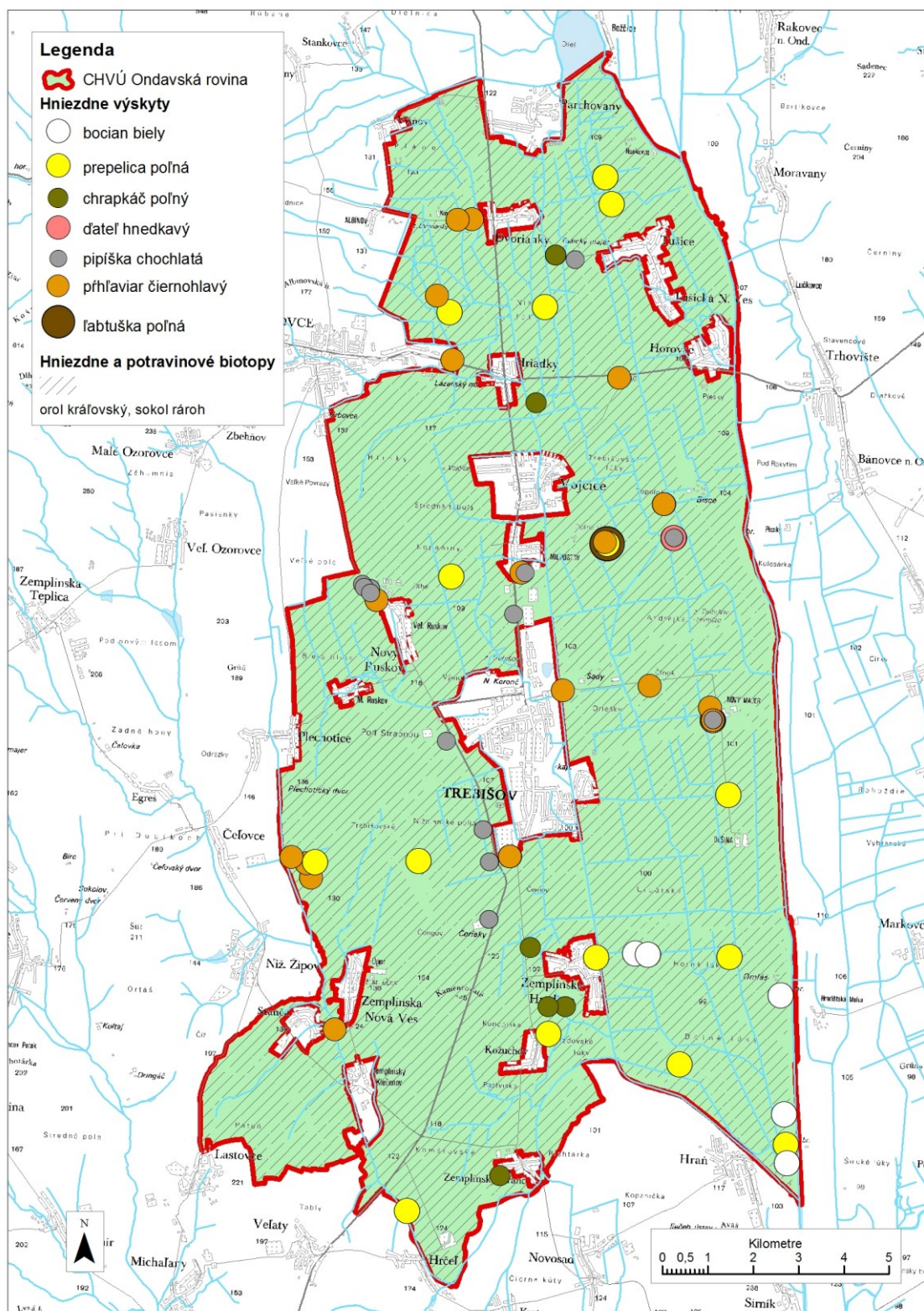
- McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53434> on 16 September 2015).
- Malinovský, V., 2014. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Meyburg, B.U. & Kirwan, G.M. (2013). Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53159> on 16 September 2015).
- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Opatrenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky 7. decembra 2017 č. 1/2017, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 14. júla 2004 č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu.
- Orta, J., Boesman, P. & Sharpe, C.J. (2014). Saker Falcon (*Falco cherrug*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53244> on 15 September 2015).
- Pavlík, Š. (2002). Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Taylor, B. & de Juana, E. (2014). Corncrake (*Crex crex*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53633> on 16 September 2015).
- Tyler, S. & Christie, D.A. (2012). Tawny Pipit (*Anthus campestris*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2012). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57777> on 16 September 2015).
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška MŽP SR č. 27/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Dolné Pohronie
- Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Winkler, H., Christie, D.A. & de Juana, E. (2014). Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.)

(2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56226> on 16 September 2015).

- Woodall, P.F. (2001). Common Kingfisher (*Alcedo atthis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55801> on 16 September 2015).
- <http://www.svp.sk/bah/default.asp?id=2&mnu=2>
- <http://www.putnickemiesta.sk/>

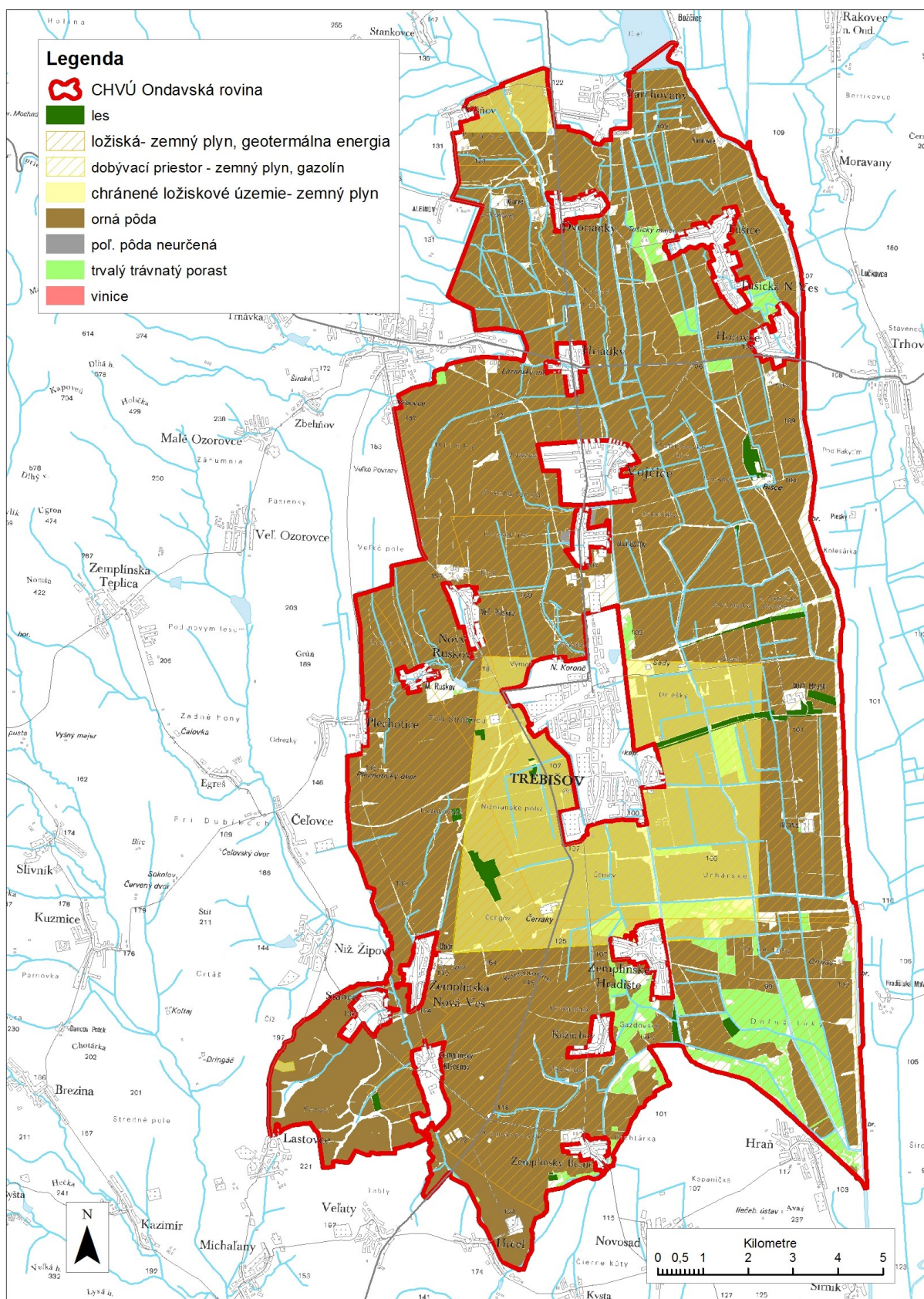
6. PRÍLOHY

6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Ondavská rovina

- Poznámka: miesta výskytu výberových druhov vtákov uvedené na základe monitoringu v rokoch 2010-2012

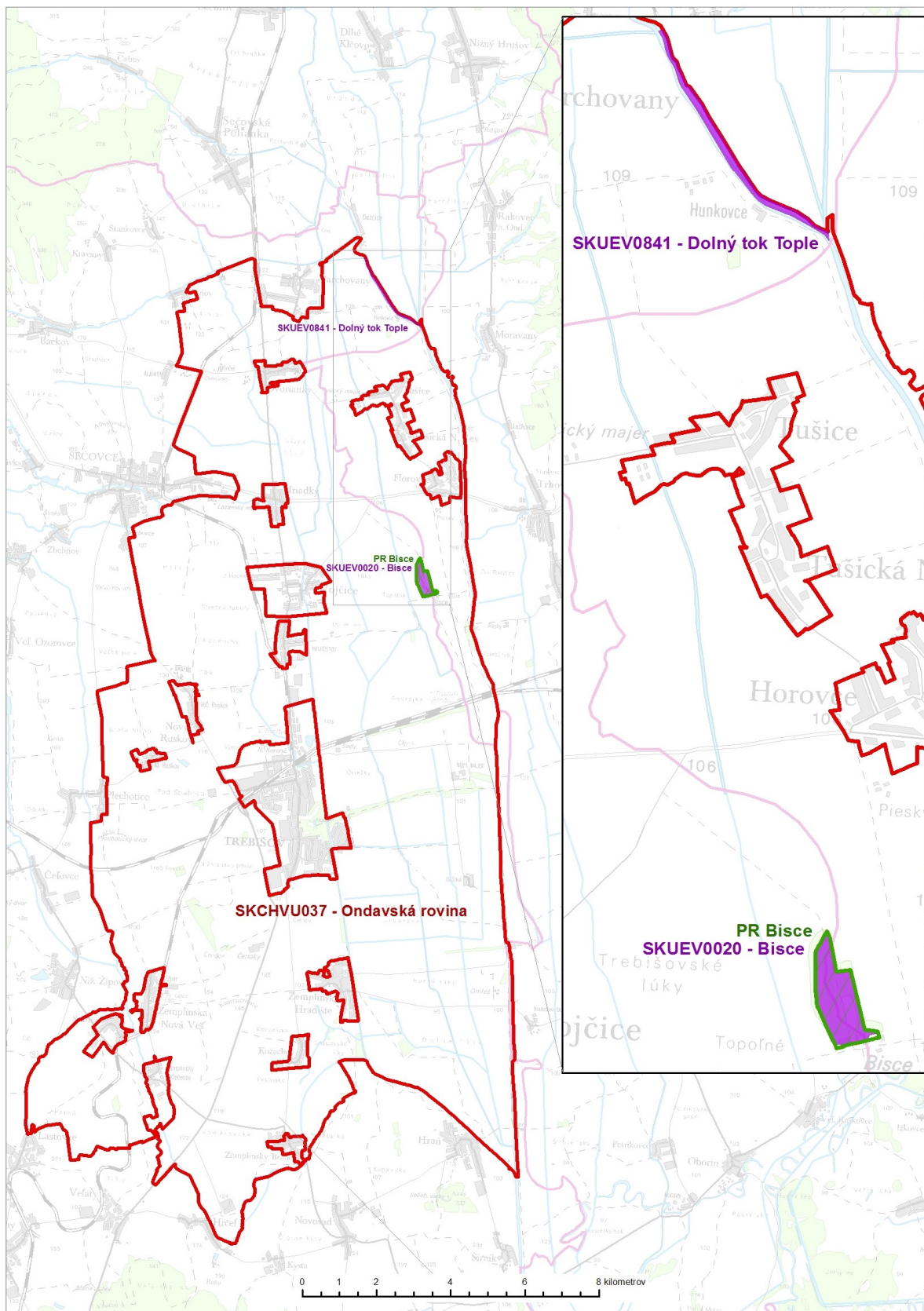
6.3. Mapa využitia územia CHVÚ Ondavská rovina

1:100 000

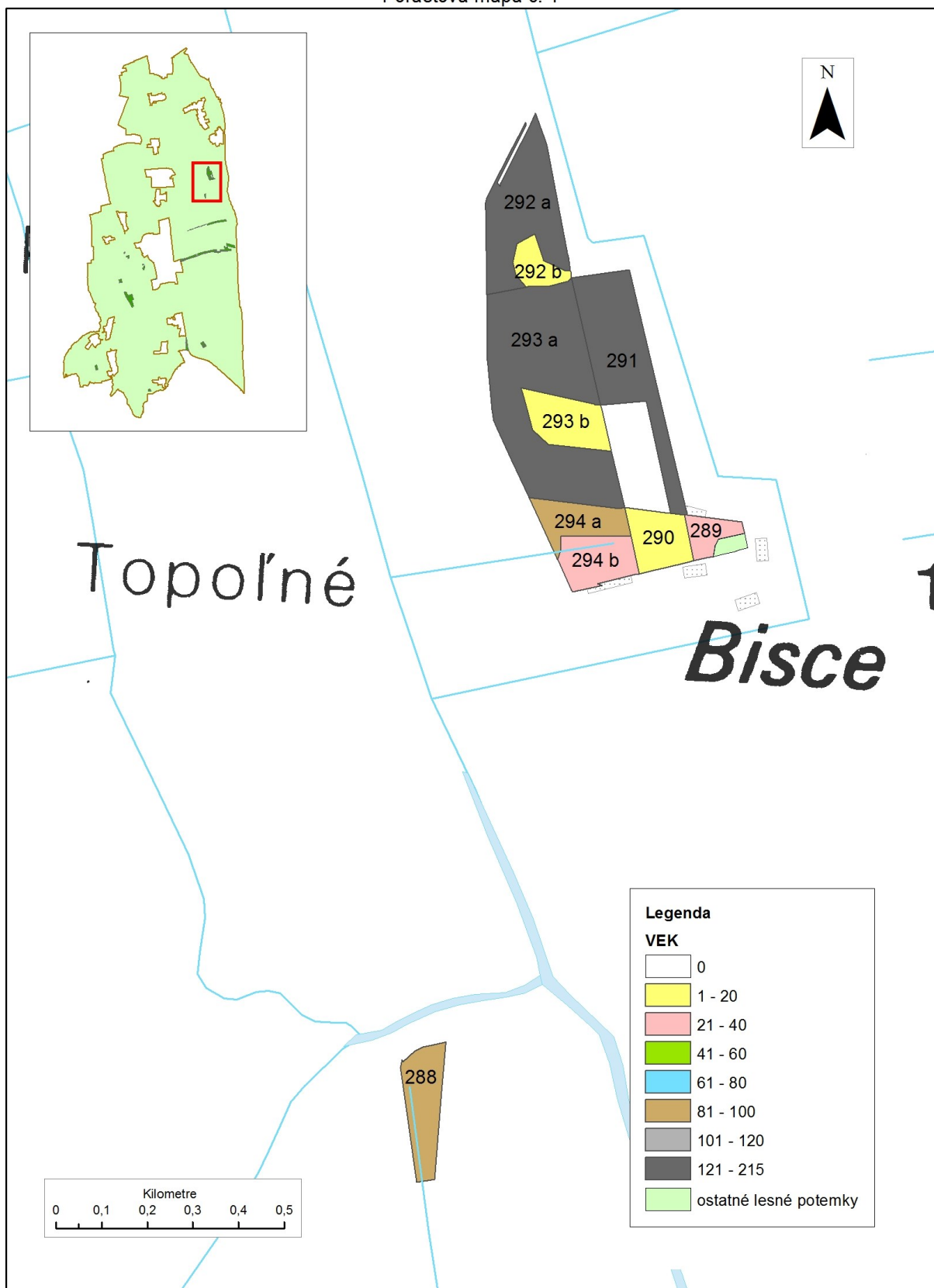
6.4. Iná dokumentácia

6.4.1. Mapa prekryvu CHVÚ Ondavská rovina s územiaми európskeho významu

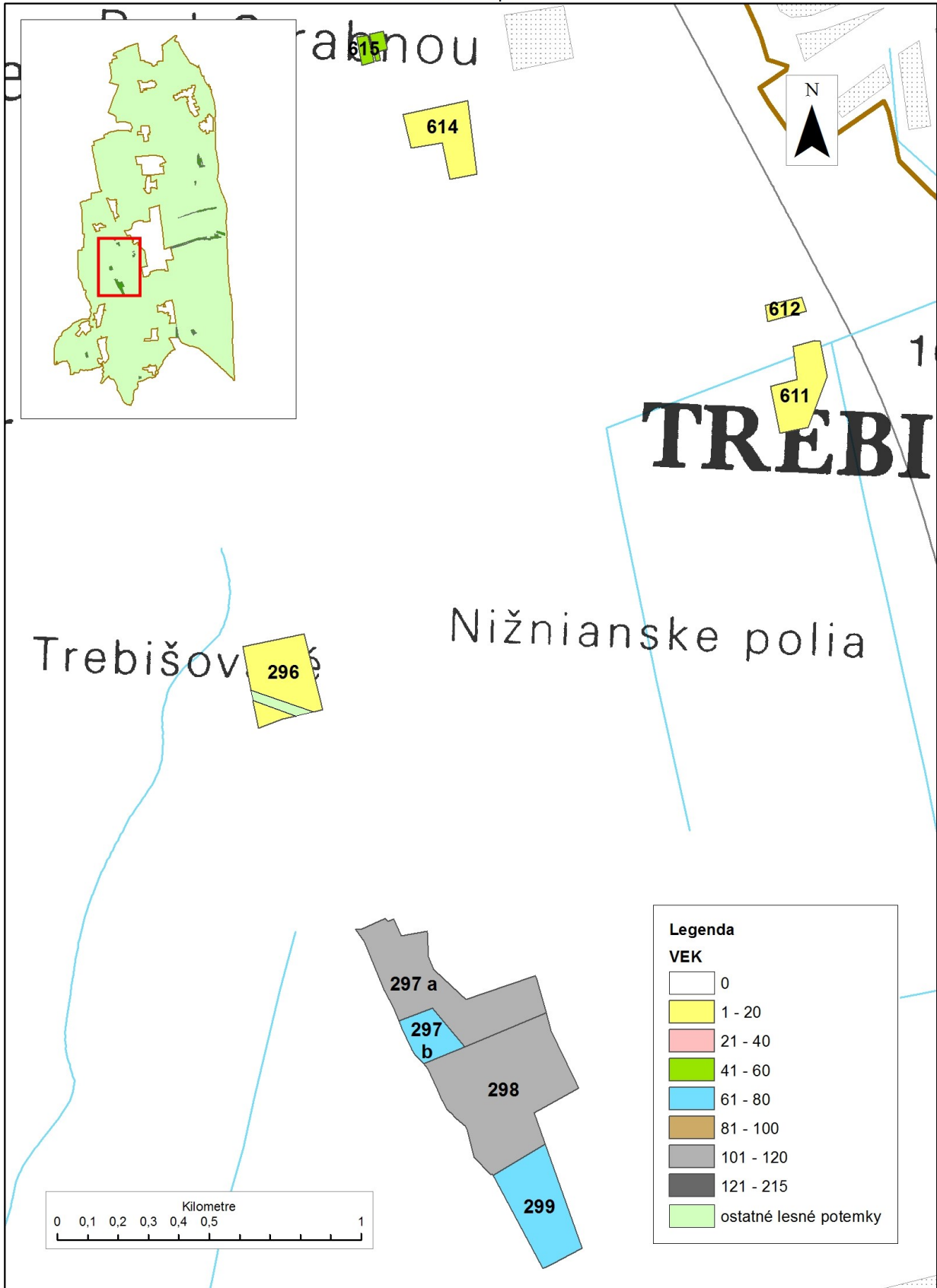
6.4.2. Porastové mapy CHVÚ Ondavská rovina

Porastová mapa č. 1

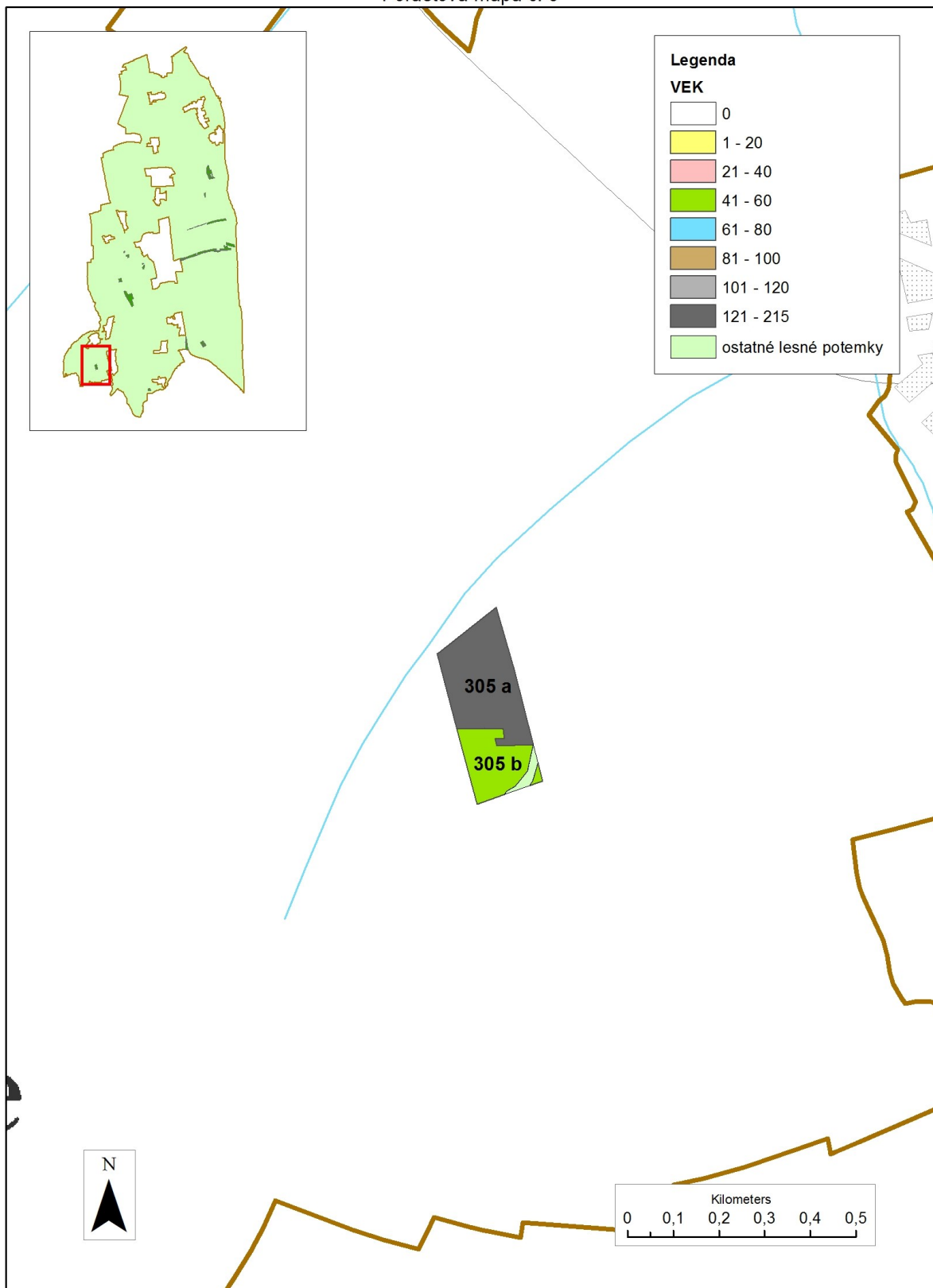
1:10 000

Porastová mapa č. 2

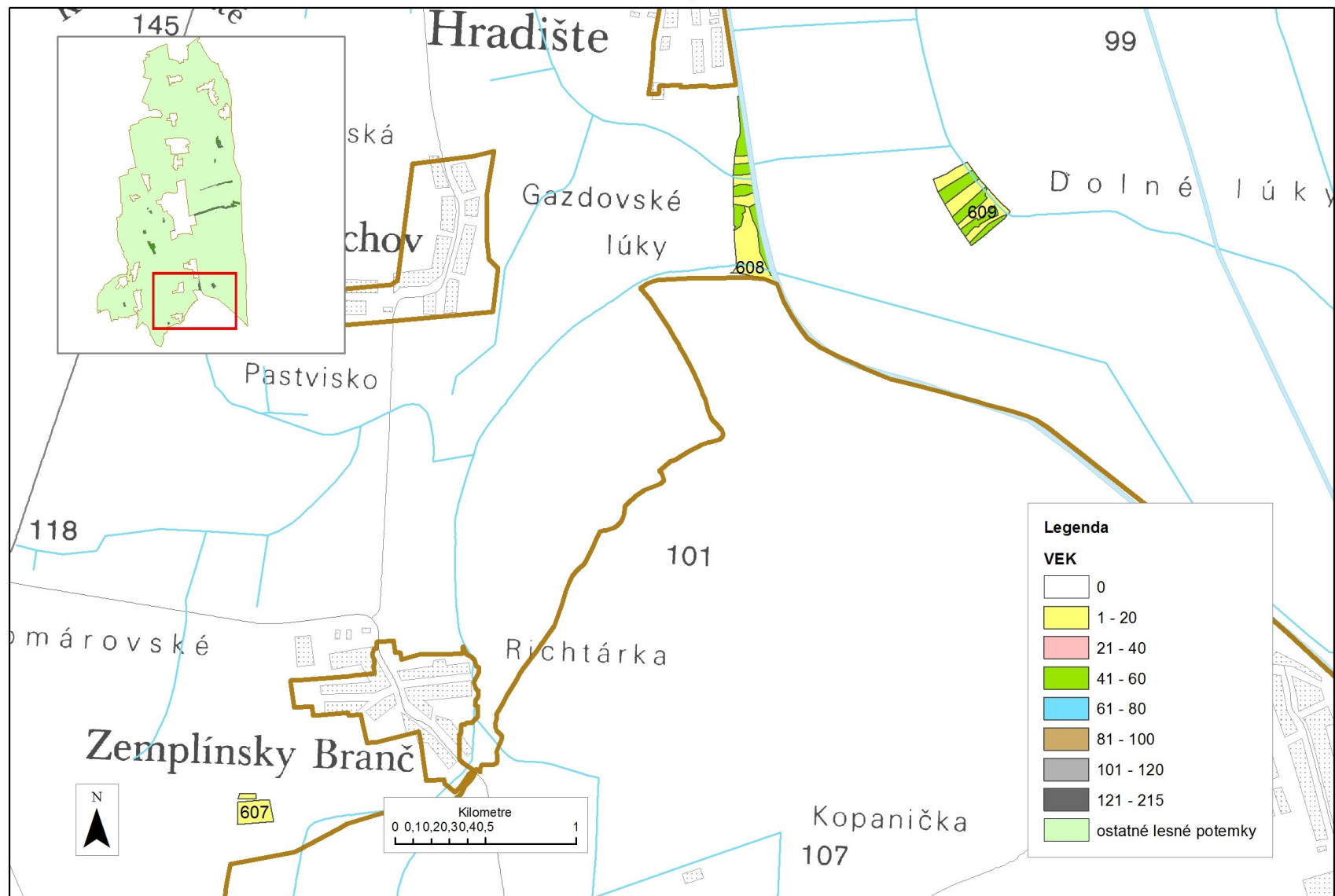
1:15 000

Porastová mapa č. 3

1:10 000

Porastová mapa č. 4

1:25 000

Porastová mapa č. 5

